

การศึกษาไทย

Thailand Education Journal

แผนพัฒนาการศึกษา ในจังหวัดชายแดนใต้

ความรักป่า คือ
...แผ่นดินถิ่นกำเนิด

เก็บทุกภาพข่าว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดระดมความคิดเห็น "ปฏิรูปประเทศไทย เริ่มด้วยร่วมใจปฏิรูปการศึกษา" ใน 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ที่ จ.เชียงใหม่ ภาคอีสาน ที่ จ.ขอนแก่น และภาคใต้ ที่ จ.สงขลา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2552

ล่าสุดคือ สมาชิกวารสารการศึกษาไทยทุกท่าน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ตรงกับวันเกิดสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ได้ดำเนินนโยบายและแผนการศึกษาของชาติมา 50 ปีแล้ว ก่อนหน้านี้ใช้ชื่อว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2499 และมีการปรับเปลี่ยนอีกหลายครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศ และล่าสุดเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา” (สกศ.) ทำให้ สกศ. เป็น 1 ใน 5 องค์กรหลักภายใต้กระทรวงศึกษาธิการใหม่ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 33 และ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้มี “สภาการศึกษา” ทำหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาเสนอแผนนโยบายและแผนการศึกษาของชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับ โดยประกอบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงภูมิปัญญาจากหลากหลายสาขาและหลายหน่วยงานที่มาาร่วมกันเป็นคณะกรรมการรวม 59 ท่าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน โดยบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาการศึกษา และได้ดำเนินการอย่างเข้มแข็งตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา

มาถึงการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษารอบที่สอง เพื่อให้การศึกษาไทยมีคุณภาพอย่างแท้จริง ซึ่ง สกศ. ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินนโยบายดังกล่าว โดยรศ.ชงทอง จันทรางศุ เลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำโครงการเรื่อง “ปฏิรูปประเทศไทย เริ่มด้วยร่วมใจปฏิรูปการศึกษา” และเดินทางรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ภูมิภาค รวม 5 ครั้งด้วยกัน ได้แก่ ครั้งแรก วันที่ 13 กุมภาพันธ์ ที่สกศ. โดยผู้บริหารทั้ง 5 องค์กรหลัก ครั้งที่ 2 วันเสาร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ ที่โรงแรมเซ็นทารา ดวงตะวัน จ.เชียงใหม่ ครั้งที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 22 กุมภาพันธ์ โรงแรมบีพีสมิทธาพีช รีสอร์ท จ.สงขลา ครั้งที่ 4 วันพุธที่ 25 กุมภาพันธ์ โรงแรมโซฟิเทล ราชาออดิต จ.ขอนแก่น และครั้งที่ 5 วันพุธที่ 11 มีนาคม โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ ซึ่งเลขาธิการ กศศ. ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยในการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สอง นี้ว่าเพื่อให้ **“เด็ก คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม”** และ **“ครู เป็นผู้ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง รักการสอน และเป็นต้นแบบที่ดีของเด็ก”**

ได้ทราบอย่างนี้แล้ว ทุกฝ่ายคงสบายใจได้และมาช่วยกันให้กำลังใจ สนับสนุนให้การปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สองนี้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กและครูให้เป็นจริงอย่างที่มุ่งหวังกันได้

และเช่นเคยนะคะ ท่านสมาชิกและผู้สนใจจะได้พบกับสาระการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สองในวารสารการศึกษาไทยปีที่ 6 ฉบับที่ 53 เดือนกุมภาพันธ์ เช่น พบกับหลากหลายมุมมองของกรรมการสภาการศึกษาเกี่ยวกับเขตพื้นที่การศึกษามัธยม แผนพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ หรือปัญหาของนักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนเป็นเพราะซีเกียหรือจากสาเหตุใด และในช่วงปิดเทอมที่จะถึงนี้ลองอ่านเรื่องของดีที่สมุทรสงครามดูนะคะ อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพักผ่อนว่างเว้นจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาทั้งปี พบกันใหม่ฉบับเดือนมีนาคมค่ะ

สารบัญ

Contents

รายงานพิเศษ

3

แผนพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้
- อัมพร พงษ์กังสนานันท์

มุมมองจากสภาการศึกษา

9

หลากหลายมุมมอง...กรรมการสภา เขตพื้นที่การศึกษามัชฌิม
- กวิน เสือสกุล

เล่าสู่กันฟัง

12

ของดีที่สมุทรสงคราม
- อัมพร พงษ์กังสนานันท์

ครู / ผู้บริการ

14

นันทศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม
- รศ.ดร. สุรศักดิ์ ทราบมาลา

คิดได้ไง

17

ความรักซ้ำ คือ ...แผ่นดินถิ่นกำเนิด
- ทศน์วัลย์ เนียมมวบผา

บทความวิจัย

22

นักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน...เพราะชี้เกี้ยวจริงหรือ?
- ผศ.สมพร ไตนวล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สารงานวิจัย 1

26

ภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์

สารงานวิจัย 2

31

รายงานการศึกษา เรื่อง “เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3
โรงเรียนนครนายกวิทยาคมที่มีต่อการใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงการสร้างองค์ความรู้
ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาระงานประดิษฐ์”
- นางเมทินี ม่วงจินดา

เศรษฐกิจพอเพียง

36

เบญจรงค์ทรงคุณค่า งามศิลปะการเรียนรู้อัน
- ไกล่ตา สดสมศรี

“แผนพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้”

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่มีมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ได้ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ไม่เว้นแม้กระทั่งนักเรียน นักศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องพลอยได้รับผลกระทบทั้งชีวิต ทรัพย์สินและประสิทธิภาพทางการศึกษา

วารสาร **การศึกษาไทย** Thailand Education Journal

ปีที่ 6 ฉบับที่ 53 ISSN 1686-5073 กุมภาพันธ์ 2552

www.onec.go.th

คณะที่ปรึกษา

รศ.รชทอง จันทรางศุ

นายณพพร สุวรรณรุจิ

นางสาวสุทธาสิณี วัชรบูล

นางสุรางค์ โพธิ์พุกขาววงศ์

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน

นายก่อเกียรติ สหวรรณางกูร

ดร.อุมาพร หล่อสมฤติ

ดร.ประภาพรพรณ ไชยวงษ์

ดร.จิรพรพรรณ ปุณเกษม

นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง

นายกิตติรัตน์ มังคละศิริ

ดร.วิทย์พร แสงนภาพร

วัตถุประสงค์การจัดทำ

1. เพื่อรายงานความก้าวหน้าของความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา
2. เพื่อนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ ต่อสาธารณชน
3. เพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สำนักงานฯ กับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา

กองบรรณาธิการ

ดร.อัมพร พงษ์กึ่งสนานันท์

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา

นายกวิน เลือสกุล

นายถวัลย์ มาตจรัส

นางสาวไกลด์ สดสมศรี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

หากท่านต้องการแสดงความคิดเห็น กรุณาส่งมาที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ถ.สุโขทัย ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2668-7123 ต่อ 1116 โทรสาร 0-2243-0083
เจ้าของ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พิมพ์ที่ : บริษัท เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550) จำกัด โทร./โทรสาร 0-2447-6280-1

แม้ว่าหลายรัฐบาลที่ผ่านมาจะพยายามแก้ปัญหาดังกล่าว แต่ดูเหมือนว่าไฟได้ยังคงไม่มอดดับ ภายหลังจากเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ “นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์” จึงมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดทำข้อเสนอนโยบายการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้เพื่อนำมาทำแผนพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวให้มีคุณภาพดีขึ้น

สกศ. ได้ศึกษาข้อมูลพบว่า จังหวัดชายแดนใต้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยมีทั้งสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานศึกษา โรงเรียน และสถาบันที่จัดการเรียนการสอนด้านศาสนา ได้แก่ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ตาดีกา” เป็นสถานศึกษาที่อบรมเด็กเล็กคู่กับมัสยิด สอนเด็กในระดับประถมศึกษาควบคู่กับการสอนศาสนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สอนสายสามัญควบคู่กับสอนศาสนาอิสลาม และที่สอนศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว ส่วนสถาบันศึกษาปอเนาะ สอนศาสนาอิสลามให้กับคนทุกวัย ซึ่งสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่มักเป็นสถานศึกษาในสังกัด สช. ที่มีทั้งสอนศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว และสอนสามัญควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษานอกระบบ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ด้วย

นอกจากนี้ สกศ. ได้ประมวลปัญหาทางการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว พบปัญหาสำคัญหลายประการด้วยกัน ได้แก่ **ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา** พบว่า นักเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ระดับชั้น ม.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ขณะที่ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน หรือโอเน็ต ในปีการศึกษา 2550 ของชั้น ม.6 ก็ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทุกวิชา อีกทั้งผลคะแนนที่ออกมาพบว่า 3 จังหวัดชายแดนใต้อยู่ในอันดับรั้งท้ายของประเทศ ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กประมาณ 200 แห่ง ไม่ผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยเป็นผลมาจากความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้นักเรียนและครูไม่มีความปลอดภัยในการมาโรงเรียน ขณะที่เด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 3) ในปี 2550 เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ถึงร้อยละ 30.82 จากสภาพในพื้นที่พบว่า เด็กมุสลิมส่วนหนึ่งไม่ต้องการเรียนภาษาไทย แต่ต้องการมีทักษะการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอาหรับ ทำให้เด็กเข้าไปเรียนในสถาบันปอเนาะแทน

ปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ในช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายให้ครูย้ายออกนอกพื้นที่ได้ มีครูแสดงความจำนงขอย้ายออกถึง 1,500 คน ในรอบ 3 ปี โดยร้อยละ 70 ของครูกลุ่มนี้สอนวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครูอย่างมาก แม้ว่ารัฐจะเปิดให้มีการจ้างครูอัตราจ้างเข้ามาทดแทน แต่ความรู้และประสบการณ์ของครูอัตราจ้างที่ยังไม่มากพอจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา และปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเอกชนด้วย เนื่องจากครูที่สอนในโรงเรียนเอกชนส่วนหนึ่งลาออกไปสมัครเป็นครูอัตราจ้างในโรงเรียนของรัฐ

ปัญหาการศึกษาศาสนาศึกษา พบว่า ผู้เรียนในสถาบันปอเนาะไม่สามารถเทียบโอนวุฒิการศึกษาได้ เนื่องจากสถาบันปอเนาะเน้นการเรียนคัมภีร์อัลกุรอาน และภาษาอาหรับ ซึ่งแนวทางและวิธีการสอนไม่มีการกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับโต๊ะครู(บาบอ) เป็นหลัก ดังนั้น ปอเนาะส่วนใหญ่จึงไม่มีหลักสูตรแน่นอน และไม่มีการวัดผลที่เป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนที่จบจากสถาบันปอเนาะส่วนใหญ่ต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศ เช่น ประเทศอียิปต์ เป็นต้น

ปัญหาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เนื่องจากโรงเรียนประมาณ 1 ใน 3 ของโรงเรียนในพื้นที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน และกระจายอยู่ในพื้นที่ห่างกัน อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดปัจจัยพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและปัจจัยอื่นที่จำเป็นด้วย นอกจากนี้ใน 3 จังหวัดเขตพัฒนาพิเศษยังมีพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทำให้การทำงานไม่มีเอกภาพทั้งทางศาสนา วัฒนธรรม และภาษา ประกอบกับที่ผ่านมารัฐมีนโยบายให้เปิดโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวนมาก ทำให้เด็กไทย พุทธและเด็กไทยมุสลิมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปแยกกันเรียนคนละโรงเรียน โดยในระดับประถมศึกษา เด็กไทยพุทธและเด็กไทยมุสลิมยังเรียนร่วมกันถึง ร้อยละ 70 แต่ในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็น ช่วงสำคัญในการปลูกฝังความคิด เด็กไทยพุทธ และเด็กไทยมุสลิมแยกกันเรียนถึง ร้อยละ 70 และเรียนร่วมกันเพียง ร้อยละ 30 เท่านั้น

และที่ทำให้หลายฝ่ายมองว่าเป็นปัญหา ใหญ่อีกประการหนึ่ง ก็คือปัจจุบันสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ยัง ไม่มีหน่วยงานที่อยู่ในสวนภูมิภาครับผิดชอบโรงเรียน เอกชนโดยตรง แม้ว่าจะเป็นบทบาทของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา แต่ด้วยภารกิจที่มีหลายด้านจึงทำให้ การดูแลไม่ทั่วถึง จึงทำให้โรงเรียนเอกชนทั่วไป โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถานศึกษาปอเนาะ และศูนย์ ศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ขาดการดูแลให้ คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเพียงพอและ ทันการณ์

ปัญหาระบบการอุดหนุนและสนับสนุนงบประมาณ การอุดหนุนรายหัวนักเรียนสายสามัญศึกษา พบว่าก่อให้เกิดปัญหากับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันในการอุดหนุน โดยโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามที่เป็นมูลนิธิ จะได้รับการอุดหนุน ร้อยละ 100 ขณะที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอื่นๆ ด้ รับการอุดหนุน ร้อยละ 70 และยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างครูที่สอนวิชาสามัญ และครูที่สอนศาสนาแต่เพียง อย่างเดียว เนื่องจากรัฐอุดหนุนโรงเรียนที่สอนคววิชาสามัญด้วยค่าใช้จ่ายรายหัวผู้เรียน แต่ไม่ได้ให้การอุดหนุน สำหรับครูผู้สอนศาสนาเพิ่มเติมโดยใช้งบประมาณร่วมกัน แม้ว่าในทางปฏิบัติโรงเรียนจะพยายามจัดสรรให้ครูที่สอน ศาสนาอิสลามด้วย แต่หลายแห่งไม่สามารถจัดสรรได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับการ อุดหนุนงบประมาณน้อย ขณะที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างเดียวได้รับการอุดหนุนครูผู้สอนตามขนาด โรงเรียนเท่านั้น จึงเป็นข้อจำกัดและความไม่เท่าเทียมกัน

ส่วนการจัดสรรทุนการศึกษาในพื้นที่ มีจำนวนน้อยมากเพียงปีละประมาณ 500 ทุน ต่อระดับช่วงชั้น ในขณะที่ แต่ละปีมีเด็กเรียนมัธยมศึกษาเป็นแสนคน ซึ่งฝ่ายความมั่นคงได้ตั้งข้อสังเกตว่า เยาวชนที่รัฐส่งเสริมยังมีน้อยมาก และไม่ทันต่อการพัฒนาพื้นที่

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา สกศ.ได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง **“นโยบายการ พัฒนาการศึกษาระหว่างการพัฒนาพิเศษ”** ณ โรงแรมเจ บี หาดใหญ่จังหวัดสงขลา โดย นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ซึ่งมีครู ผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนา พร้อมผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากเข้าร่วมในการสัมมนาดังกล่าวด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษที่รัฐบาล กำลังดำเนินการอยู่หลายด้านด้วยกัน ได้แก่

การจัดทำแผนการศึกษาจังหวัด

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงเรื่องที่จะต้องทำในระดับมหภาค คือประเทศไทยใช้แผนพัฒนาการศึกษาชาติในปัจจุบัน เป็นแผน 15 ปี จะหมดอายุปี 2559 ถึงเวลาที่ต้องปรับแผนชาติ เพราะไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสถานการณ์ปัจจุบัน และเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องมีแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อให้ทุกหน่วยเดินไปในทิศทางเดียวกัน ยกตัวอย่างเรื่องการผลิตบุคลากรทางการศึกษา เราจะต้องผลิตนักเรียนอาชีวะเท่าไรในปีนี้ อีก 3 ปี ข้างหน้าต้องผลิตเท่าไร สาขาอะไร จังหวัดสงขลาต้องผลิตการประมงกับการโรงแรมใช่หรือไม่ เป็นต้น เป็นการกำหนดทิศทางให้ถูกต้อง และต้องมีแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดด้วย เพราะบางจังหวัดไม่มีมหาวิทยาลัย แต่บางจังหวัดมี จึงจำเป็นต้องวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา วันนี้เรากำลังทำแผนพัฒนาการศึกษาของกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็น 1 ใน 18 กลุ่ม และจะเป็นแผนพัฒนาการศึกษาของกลุ่มจังหวัดกลุ่มแรกของประเทศไทยที่จะเสร็จเพราะที่อื่นยังไม่ได้เริ่ม แต่จังหวัดชายแดนใต้ได้มอบให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการ จึงกลับมารับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งกลุ่มเป็น 18 กลุ่มจังหวัด ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ตรวจราชการกระทรวงจะเป็นประธานการจัดทำแผนฯ กลุ่มจังหวัดให้เสร็จเรียบร้อยใน 2-3 เดือนนี้

การพัฒนาผู้เรียน

รัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการสร้างโอกาสให้เด็กไทยได้เข้าถึงการศึกษาทุกคน โดยผู้ปกครองไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย เพราะรัฐให้การอุดหนุนทั้งค่าเล่าเรียน ตำราเรียน อุปกรณ์การเรียน ชุดนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ และหากนักเรียนต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รัฐบาลมีนโยบายกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ด้วยวงเงินที่เพิ่มขึ้น 10,000 ล้าน จากเดิม 26,000 ล้าน รวมเป็น 36,000 ล้าน เพื่อให้เด็กเรียนกู้ยืมเรียนโดยให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก่อนและเน้นการกู้ยืมเพื่อไปเรียนในสายอาชีพมากขึ้น แม้แต่การเรียนระดับปริญญาตรีจะเน้นสายอาชีพ โดยมีการกำหนดสาขาขาดแคลนของประเทศเอาไว้ หากเด็กคนใดเข้าเรียนในสาขาขาดแคลนจะได้รับพิจารณา ก่อน ซึ่งมีนโยบายชัดเจนว่า หากนักเรียน นักศึกษากู้เงิน กยศ. เด็กต้องได้รับเงินครบถ้วนภายในระยะเวลา 90 วันหลังจากยื่นเอกสารขอกู้เรียบร้อยแล้ว

“ส่วนเรื่องโอกาสทางการศึกษา มีนโยบายที่จะให้โควตานักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ในทุกสาขา โดยให้ไปเรียนในพื้นที่ที่หลากหลายมากขึ้นของประเทศไทย เพื่อให้เด็กได้เข้าถึงการศึกษาในระดับสูงเกินกว่าการศึกษาภาคบังคับ ไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม และจะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกันในพื้นที่ที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยในภาคเหนือ หรือมหาวิทยาลัยในภาคใต้ รวมถึงต้องเสริมอาชีพเพิ่มเติมเพื่อให้เด็ก

ที่ไม่ได้ศึกษาต่อสามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ กศน. ช่วยเสริมโดยจัดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้นให้ได้ นอกเหนือจากวิชาศาสนาและวิชาสามัญที่เด็กจะต้องได้เรียนอยู่แล้ว เมื่อจบการศึกษาขึ้นและกลับบ้านมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าว

การบริหารจัดการศึกษา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงเรื่องการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้ดูจากตัวเลขจะเห็นว่าปริมาณโรงเรียนเอกชนมีประมาณร้อยละ 70 โรงเรียนของรัฐมีประมาณร้อยละ 30 ซึ่งปีนี้รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนรายหัวกับโรงเรียนเอกชนทุกคนประมาณ 1,400 ล้านบาท และภายใต้นโยบายเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ ผู้ปกครองจะได้รับการลดค่าเล่าเรียนจากที่ต้องจ่ายร้อยละ 40 จ่ายแค่ร้อยละ 30 ซึ่งจะช่วยลดภาระของผู้ปกครองและช่วยเงินอุดหนุนมากขึ้น พร้อมทั้งฝากประเด็นให้ช่วยกันคิดว่าควรจะมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และผู้รับผิดชอบโดยตรงหรือไม่ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชน

การพัฒนาครู

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หัวใจสำคัญอยู่ที่ “ครู” โดยเฉพาะครูที่สอนในโรงเรียนเอกชน จะได้รับโควตาในการเข้าไปรับการพัฒนาฝึกอบรมมากขึ้น เพราะหากครูมีคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กจะมีคุณภาพไปด้วย ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะดูแลครูทั้งการนิเทศก์ สวัสดิการ และสวัสดิภาพให้กับครูทั่วประเทศ โดยมี “โครงการคืนครูให้นักเรียน” ที่จะจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านธุรการ จำนวน 14,000 อัตราให้กับโรงเรียน เพื่อให้ไปทำหน้าที่ด้านธุรการโดยเฉพาะ ทำให้ครูไม่ต้องเสียเวลากับงานธุรการในโรงเรียนและมีเวลาเตรียมการสอนได้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง รวมทั้งการตั้งกองทุนพัฒนาชีวิตครูกำลังจะสำเร็จ โดยกองทุนดังกล่าวจะหาแหล่งเงินจากสถาบันการเงินให้ครูที่เป็นหนี้มาปรับโครงสร้างหนี้ การยืดเวลาชำระหนี้หรือลดดอกเบี้ย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและภาระหนี้สินครู

ขณะที่แนวทางการผลิตและพัฒนาครู พบว่าขณะนี้มีปัญหาเรื่องขาดแคลนครู ซึ่งไม่กี่ปีข้างหน้าสถาบันผลิตครูจะขาดผู้ที่จะทำหน้าที่สอนครู ขณะเดียวกันเราก็ต้องเร่งผลิตครูที่มีคุณภาพรุ่นใหม่ จึงได้ตั้งคณะกรรมการผลิตและพัฒนาครูขึ้น โดยความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู 71 สถาบันร่วมกันหารือถึงแนวทางการผลิตครูในแต่ละสาขามากน้อยอย่างไร มีสาขาใดที่ขาดแคลน ทั้ง 71 สถาบันแบ่งจะรับหน้าที่กำหนดการผลิตตามความถนัดและความสามารถและตามโควตา จัดทำหลักสูตรมาตรฐาน ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของครูในอนาคต

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายสร้างครูพันธุ์ใหม่ที่เก่งและดี โดยจะให้ทุนเด็กเก่งมาเรียนครู และให้หลักประกันว่า เมื่อเรียนจบแล้วรัฐบาลจะบรรจุเป็นครูทันที โดยอาจมีเงื่อนไขว่า ผลการเรียนของบัณฑิตครูต้องไม่ต่ำกว่า 3 ขึ้นไป เป็นต้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐสภาทัก อาจเข้ามาช่วยสนับสนุนทุน เมื่อเด็กเรียนจบกลับไปเป็นครูพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพ

ส่วนปัญหาครูในภาคใต้ ครูอัตราจ้างจะขอเป็นพนักงานข้าราชการ ส่วนพนักงานข้าราชการต้องการเป็นข้าราชการ ซึ่ง ศษ.ได้ขอคืนอัตราครูเกษียณ 100% เพื่อนำมาบรรจุพนักงานราชการ และครูอัตราจ้างเป็นข้าราชการ รวมทั้งต้องพิจารณาผู้ที่สอบขึ้นทะเบียนจำนวนหนึ่งในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา โดยในพื้นที่ชายแดนภาคใต้คงต้องมีเงื่อนไขสำคัญว่า หลังการบรรจุเป็นข้าราชการแล้ว ต้องอยู่ปฏิบัติงานสอนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ระยะหนึ่งก่อนจะขอย้ายออกนอกพื้นที่ได้ และรัฐบาลเพิ่งมีมติเรื่องการประกันชีวิตครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนละ 5 แสนบาท รวมทั้งเงิน 2,000 บาท ที่รัฐบาลจะจ่ายให้กับผู้ประกันสังคมทุกคน แม้ว่าพ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนได้เอาครู

ออกจากประกันสังคมแล้ว แต่ขณะนี้ได้เสนอพ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนแก่ให้ครูเข้าประกันสังคมได้แล้ว

จากนั้น รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ เลขาธิการสภาการศึกษา ได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1. การปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษา จัดระบบเขตพื้นที่การศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดและอำเภอ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน 2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3. การส่งเสริมการศึกษาเอกชน การจัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดและอำเภอ การอุดหนุนโรงเรียนและครูเอกชน 4. การส่งเสริมศาสนาศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสถาบันศึกษาปอเนาะ ตาดีกา ครูสอนศาสนา 5. การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู นักเรียน และบุคลากรในพื้นที่ รวมทั้งครูอัตราจ้างและพนักงานราชการ 6. โอกาสการศึกษาและการมีงานทำ/การเพิ่มบทบาทสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการพัฒนาอาชีพและบทบาททัศน. ในการจัดสอนวิชาสามัญและวิชาชีพพระยะสั้น พร้อมทั้งประเด็นอื่นๆ

ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวภายหลังการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม และทั้งปิดการสัมมนาในครั้งนี้ว่า จะให้ สกศ.รวบรวมความคิดเห็นต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สมบูรณ์ต่อไป ขอเรียนว่าอะไรที่ทำได้ก็จะทำทันที เช่น เรื่องอัตราครูที่มีแต่ตำแหน่ง แต่ตัวครูไม่อยู่ ทำให้เกิดการขาดแคลนครู ขอให้เขตพื้นที่การศึกษารายงานตัวเลขในเขตพื้นที่ของตนเองด้วย ส่วนผู้ตรวจราชการ ศธ. ประจำเขต จะต้องช่วยรวบรวมตัวเลขรายงานเช่นกันด้วย เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ตรงจุด ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวในระยะเวลาจะเป็นเรื่องของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผู้ตรวจราชการ ศธ.เป็นประธาน และทำแผนการผลิตครูใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งครูภาษาไทยด้วย

สำหรับการเรียนการสอนในพื้นที่ชายแดนใต้ ขอให้เน้นความเข้มข้นการจัดการศึกษาแบบทวิภาคีให้มากขึ้น ให้เด็กได้เรียนทั้งสายสามัญและศาสนาอิสลามควบคู่กันไป โดยเฉพาะในสถานศึกษาปอเนาะขอให้จัดระบบทวิภาคีให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งให้จัดการสอนในรูปแบบสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษามลายู เพราะเห็นว่าการให้เด็กได้เรียนทั้ง 2 ภาษาไม่ได้ขาดทุนอะไร ซึ่งภาษามลายูจะทำให้ประเทศไทยได้ก้าวออกไปสู่โลกกว้างมากขึ้นด้วย และขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการจัดทำเกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ในมิติต่างๆ ทั้งด้านอิสลามศึกษา ด้านวิชาการและด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องที่เด่นชัดในการสัมมนาดังกล่าวจากคนในพื้นที่ที่มีต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คือขอให้ตั้งสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้สข.จังหวัด เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในพื้นที่ที่จะประสานและดูแลสถานศึกษาเอกชนซึ่งมีจำนวนมากในจังหวัดชายแดนใต้ ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรับที่จะดำเนินการตามข้อเรียกร้องดังกล่าวและว่า “กฎแห่งความปรารถนาหรือความหวังของทุกคนคือการตั้ง สข.จังหวัด เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องมีการแก้กฎหมาย แต่จะพิจารณาว่าจะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติในระหว่างยังไม่แก้กฎหมายได้อย่างไร เพื่อที่จะดำเนินการไปได้ก่อน โดยต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วที่สุดและต้องไม่ขัดกับกฎหมาย”

การร่วมพลังในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่ยังเป็นความหวังด้วยว่า “การศึกษา” จะช่วยทุเลาไฟใต้ที่ยังครุกรุ่นให้มอดดับลงได้ไม่ช้าก็เร็ว และที่สำคัญ คนไทยเด็กไทยในทุกพื้นที่จะมีการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

หลากหลายมุมมอง...กรรมการสภา เขตพื้นที่การศึกษามัธยม

หลากหลายนานาทรศนะ จากการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 1/2552 เรื่อง ข้อเสนอการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) ของคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการจัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ณ ห้องประชุมลีปนนท์ เกตุทัต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีนายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

“ถ้าจะเปลี่ยนกันทั้งที จะมีใครช่วยดูได้ไหมว่าคุณภาพครูดีแน่ๆ ครูมีความหวังที่จะยึดอาชีพครูเป็นอาชีพตลอดชีวิตได้ และครูที่ดี คือครูที่สอนเป็น ครูที่วัดได้จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผมยังไม่ค่อยได้ยินเท่าไรที่ว่าครูได้ดี เพราะนักเรียนได้ดี ถ้าอาชีพครูยังเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยอยู่ เป็นอาชีพที่มีอาชีพไม่มีความก้าวหน้า แต่คนที่มีเส้นสายมีความก้าวหน้า

อันหนึ่งที่จะแก้ได้คือ การทำให้การบริหารมัธยม ประถมให้ดีขึ้น ให้ครูมีความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม มีความหวังในเรื่องความก้าวหน้า มีการแทรกแซงจากภายนอกให้น้อยที่สุด ถ้าเราสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ผมคิดว่าเราสร้างความหวังให้กับครูได้ และเราก็ยังมีความหวังสำหรับระบบการศึกษาของไทยอีกด้วย...”

นายอมเรศ ศิลาอ่อน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหาร

“เห็นด้วยกับการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) และเห็นว่าควรจะใช้รูปแบบที่ 2 เพราะเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เป็นการบริหารการศึกษาที่เป็นลักษณะ cluster ถ้าทำให้สอดคล้องกับจังหวัดบูรณาการ 18 จังหวัด cluster ก็จะเป็นการสอดคล้องที่ดี ทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในลักษณะของเครือข่าย

อย่างไรก็ตามต้องระวังเรื่องการเกลี้ย การรวม ใครเป็นแม่ข่าย ใครเป็นเครือข่าย ตรงนี้จะต้องมีความรู้สึกไวมาก ต่อลักษณะเชิงอำนาจ อยากย้ำว่าการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อแยกแล้วต้องไม่แตกแยก อยากต่อยอดว่าฐานการคิดทางการบริหารเขตพื้นที่ศึกษามัธยมกับประถมศึกษาที่มีจุดหมายเดียวกันคือ คุณภาพของนักเรียน ฉะนั้นการประสานงานและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประถมกับมัธยมจะตัดขาดกันไม่ได้ ...”

ศ.สุมน อมรวิวัฒน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“มติสภาการศึกษามอบให้คณะอนุกรรมการดำเนินการ 2 เรื่อง ได้แก่ มาตรการชั่วคราว และ มาตรการระยะยาว ความคิดของคณะอนุกรรมการคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจำเป็น ปัจจุบันในแต่ละเขตล้วนมีปัญหา เมื่อเรามีตรงนี้จะทำให้เกิดความเชื่อมโยง ความจริงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้โดยเฉพาะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น การมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด จะช่วยทำให้เกิดการบูรณาการในเชิงนโยบายและการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

คุณภาพการศึกษาอยู่ที่โรงเรียน โรงเรียนจะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพได้ ระบบการบริหารจัดการต้องเอื้ออำนวยให้เขาทำงานได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพที่ประมุขจึงมีมติให้ตั้งเขตพื้นที่การศึกษา เพราะเป็นตัวช่วยหนึ่งที่จะสนับสนุนการบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ในแง่จิตวิทยา พัฒนาการของเด็กประถมและมัธยมจะแตกต่างกัน กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงต้องแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้จึงจำเป็นต้องหาผู้ที่ดูแลบริหารจัดการที่เข้าใจ...”

ดร.สุวัฒน์ เงินฉ่ำ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา

“ปี 2518 ระบบสาธารณสุข แยกเป็นสายการแพทย์กับสายอนามัย เป็นการแยกส่วนกันอย่างเด็ดขาด เป็นการปฏิรูปครั้งใหญ่ เราได้จัดโครงสร้างใหม่โดยมีสาธารณสุขจังหวัดคอยดูภาพรวม ระหว่างโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปกับโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งแต่ละที่จะมีวัฒนธรรมและลักษณะงานไม่เหมือนกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัด มีความเป็นพี่น้องกันอยู่ในระดับหนึ่ง ไม่ได้ขึ้นแก่กัน แต่จะต้องส่งผู้ป่วย ปรึกษาหารือ เชื่อมโยงกันโดยตลอด

สำหรับสายการศึกษา เมื่อก่อนเราก็แยกกันอยู่ พอมาปฏิรูปการศึกษา เราได้ทำ cluster ผมเรียกพื้นที่ว่าคือ cluster เราได้จับโรงเรียนสามัญ โรงเรียนประถมเข้ามาอยู่ด้วยกัน ผมคิดว่าเป็นการรวมที่ผู้คนต่างวัฒนธรรม ต่างนิสัยใจคอ พอมารวมกันเป็นพื้นที่แล้ว เราพบว่าสถานการณ์ที่เห็นชัด จากข้อมูล คิดว่าไม่กลมกลืน ผมไม่แน่ใจ

ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะแก้ปัญหาใหญ่ทั้งหมด...”

นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษาเฉพาะทาง

“ถ้าเราแยกคิดว่าดีขึ้นแน่ คือลดความขัดแย้ง ทำให้แต่ละหน่วยงานสามารถพัฒนาตามความชำนาญเฉพาะ คิดว่าตามลำพังของตัวเอง จะทำให้บรรยากาศการทำงานดีขึ้นและจะทำงานเกือหนุนกันมากขึ้น แต่โดยตัวของตัวเอง

ไม่สามารถการันตีคุณภาพได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะถ้า トラบใดเรามีกลไก แต่งบประมาณเรายังลดลง หรือครูเรายังขาดก็ไม่สามารถรับรองได้ หลังจากเราคุยกันเรื่องนี้ สพลู.ขอทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพมัธยมศึกษา เสนอเข้ามาด้วย ขณะนี้ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพราะฉะนั้น รับปากได้ว่าบรรยากาศการทำงานจะดีขึ้น จะมีการทำงาน ร่วมแรงร่วมใจกันมากขึ้น จะมีความชำนาญเฉพาะ ทุกอย่างที่ท่านเรียกร้องจะดีขึ้น เพราะทุกอย่างต้อง ขยับเขยื้อนไปพร้อมกัน...”

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา กรรมการโดยตำแหน่ง

“มาตรา 4 ของพรบ.การศึกษาแห่งชาติที่พูดถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ท่านคณะกรรมการให้คำจำกัด ความว่า ไม่รวมประถมมัธยมนั้น ในคำจำกัดความตาม มาตรา 4 จะต้องผูกโยงกับมาตรา ๑๖ พรบ.การศึกษา แห่งชาติ ซึ่งมาตรา 16 มีกฎกระทรวง ประกาศเมื่อ 4 เม.ย. 2516 ว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง การศึกษา ตั้งแต่ก่อนประถม ประถม และมัธยม ซึ่งอยู่ในส่วน เดียวกัน เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาที่เพิ่มเขตพื้นที่ ก็อยู่ใน สพลู.เหมือนเดิม ไม่ได้แยก แต่แบ่งส่วน การจัดการศึกษาให้เกิดความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพ เกิดการบริหารจัดการที่คล่องตัวมากขึ้น ...”

นายวิฑูรย์ บริบูรณ์ทรัพย์ กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน

ของดีที่สมุทรสงคราม

ในเดือนแห่งความรักนี้ ขอให้ทุกท่านมีความรักที่จริงใจต่อกัน ให้อภัย มีน้ำใจต่อกัน สังคมไทยคงมีแต่ความสุขขึ้นนะคะ

เมื่อต้นเดือนนี้ ดิฉันได้นำสื่อมวลชนไปจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อร่วมเผยแพร่การถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทย 2 ท่าน ที่ได้รับคัดเลือกและยกย่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้แก่ ครูสมทรง แสงตะวัน ครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม รุ่นที่ 2 และ ครูวิรัตน์ ปิ่นสุวรรณ ครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม (ทำเครื่องเบญจรงค์) รุ่นที่ 4 พอได้ไปพบไปเห็นแล้ว รู้สึกที่ไรในตัวครูทั้ง 2 ท่าน จึงอดไม่ได้ที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังค่ะ

บ้านครูสมทรง แสงตะวัน ตั้งอยู่อำเภอบางพรหม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจุดหมายแรกของเรา พอไปถึงคุณครูสมทรง ได้รับรองที่บริเวณลานบ้านที่กว้างขวาง อากาศเย็นสบาย เมื่อเห็นคนแะพร้อม ท่านเล่าให้ฟังว่า ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ท่านมีอาชีพเป็นครูและที่บ้านมีอาชีพขึ้นตาล เพื่อนำมาทำน้ำตาลมะพร้าว เห็นเพื่อนบ้านตกต้นตาลตายไปก็มาก แถมลูกหลานแถวนี้ พอจบชั้นประถมแล้ว ไม่ได้เรียนต่อ ต้องทำงานตามอาชีพของครอบครัวที่มีทั้งความเสี่ยงและรายได้ไม่มากนัก

ในช่วงนั้น ครูจึงมีความคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนความคิดเหล่านี้ได้ ประกอบกับชุมชนแถวนี้ ปลูกส้มโอกันเยอะ และ

“พันธุ์ชาวใหญ่” เป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดี กิ่งใหญ่สีใสสวย (กิ่ง ก็คือ ส่วนของส้มเล็กๆ ยาวๆ ที่เกาะติดกันเป็นกีบ) แต่ชาวบ้านกลับไม่นิยมปลูก ทำให้วันแกรงว่าจะสูญพันธุ์ คุณครูสมทรงจึงนำมาปลูกและขยายพันธุ์ไปเรื่อยๆ จนประสบความสำเร็จมากทุกวันนี้ เรียกว่า เป็นผู้บุกเบิกให้ส้มโอพันธุ์ชาวใหญ่ได้รับความนิยมในท้องตลาด แถมขยายได้ราคาดีด้วย จุดเด่นของส้มโอชนิดนี้ที่ทำให้ทุกคนสามารถรับประทานส้มอย่างไม่ตะขิดตะขวง คือ เป็นส้มโอปลอดสารพิษร้อยเปอร์เซ็นต์ สิ่งที่ว่าตกกังวลเรื่องเด็กไม่ได้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการให้เด็กใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนมารับจ้างปลูกส้มโอที่สวนทั้งของครูและเพื่อนบ้าน ปัจจุบันลูกหลานชาวบางพรหมเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วย

“อยากให้ชุมชนมีความสุข กินดี อยู่ดี แบ่งปันกัน สามารถเป็นต้นแบบของหมู่บ้านเข้มแข็ง เราอยู่กับด้วยความรัก ความเข้าใจ ฟังพาสังกันและกัน” เป็นคำพูดของครูภูมิปัญญาไทยที่มีใช้ทำเพื่อตนเองเท่านั้น แต่ทำเพื่อส่วนรวมตลอดมา ต่อมาได้รวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านปลูกและขายส้มโอในลักษณะของเครือข่าย เนื่องจากถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง รายได้จึงกระจายสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

เกือบลืมบอกไปว่า นอกจากการทำสวนส้มโอแล้ว คุณครูยังปลูกบ้านทรงไทย และบ้านหลังเล็กๆ เป็นโฮมสเตย์ เพื่อ

ใช้รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการขึ้นชมกับธรรมชาติอันแสนสุขสงบของอำเภอบางพรม ราคาไม่แพง โทรศัพท์คุยกับครูได้ที่ 034 761985 และ 089 8297100

และเพื่อยืนยันถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็งและต้นแบบของอำเภอบางพรม ครูสมทรงได้นำคณะไปเยี่ยมชมวิถีเศรษฐกิจพอเพียงและการแบ่งปัน ที่บ้านคุณนภาพร ตะวันขึ้น ได้นำผลไม้ที่ตกหล่น หรือถูกคัดทิ้ง เพราะไม่ได้ตามขนาดที่ต้องการ หรือมีตำหนิไม่สามารถนำไปขายได้ ทั้งส้มโอ สับปะรด มะพร้าว ฯลฯ เพื่อนบ้านจะนำไปให้คุณนภาพรไปเผาเป็นถ่านหุงต้ม หรือดูดกลิ่นที่มีรูปทรงเป็นผลไม้แต่ละชนิดเหมือนเดิม ที่เหลือเป็นชิ้นให้นำไปทำน้ายาล้างจาน หรือน้ายซักผ้า เรียกว่า ไม่มีของเหลือทิ้งเลย ต้องขอชื่นชมความคิดดีๆ ผลผลิตที่ได้นำไปแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์อื่นๆ กับเพื่อนบ้าน ที่เหลือขายให้กับนักท่องเที่ยว

ต้องขอบอกว่า ชุมชนของอำเภอบางพรมมีของดีให้ชมให้ชิมกันมากมาย จากบ้านของคุณนภาพร ก็มากขึ้นที่บ้านของคุณฉวีวรรณ หัตถกรรม เป็นที่ตั้งของกลุ่มสตรีเกษตรพัฒนา ที่นี้เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลไม้หลากหลายชนิด ด้วยวิธีการเชื่อม นำทั้งมากที่ส้มโอฟลลิกๆ ถูกคัดทิ้งแล้วสามารถนำมาทำเป็นส้มโอสามรส คณะของเราที่ไปต่างชมว่าอร่อยมาก หรือมะนาวสามรส และบอระเพ็ดจากที่รสขมมาก เป็นพืชที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ นำมาเชื่อมกลบเกลื่อนรสขมได้อย่างหมดจดและเด็ดขาด มีรสหวานและกรอบอย่างไม่น่าเชื่อ ส่วนผลไม้อื่นๆ

เช่น ตะลิงปิง ตำลึง พริกชี้ฟ้า มะละกอ มะเฟือง มะม่วง ฯ ก็เช่นเดียวกัน ได้รับการแปรรูปด้วย “ภูมิปัญญาไทย” ซึ่งคุณฉวีวรรณ บอกว่าได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวสมัยปู่ ย่า ตา ยาย มาถึงพ่อแม่ประมาณ 150 ปีแล้ว ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่ได้สนใจเท่าไรนัก เพราะทำสวนเป็นอาชีพหลัก แต่หลังจากที่ชุมชนรวมกลุ่มกัน จึงนำความรู้ที่

ได้การถ่ายทอดมาเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้พอสมควรทีเดียว ทั้งจากการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว และการไปออกร้านในต่างจังหวัดด้วย ดังนั้นใครที่สนใจต้องการไปชิมด้วยตนเอง โทรไปได้ที่ 034 761084 และ 081 0155274

จากนั้น คณะได้เดินทางไปอำเภออัมพวา เพื่อเรียนรู้การถ่ายทอดความรู้การทำเครื่องเบญจรงค์ที่บ้านครูวิรัตน์ ปินสุวรรณ แม้จะมีอายุถึง 80 ปีแล้ว แต่ครูยังกระฉับกระเฉง เล่าถึงชีวิตที่กว่าจะประสบความสำเร็จ มีความรู้ความเชี่ยวชาญการทำเครื่องเบญจรงค์ถึงทุกวันนี้ ต้องอาศัยประสบการณ์ และความอดทน ลองผิดลองถูก จากความรู้ด้านการเขียนลายที่สืบทอดมาจากวงศ์ตระกูล ประกอบกับอาชีพเดิมที่ซ่อมเครื่องลายครามที่เป็นของเก่าที่ชำรุด แตกหัก ให้อยู่ในสภาพดี และเรียนรู้ว่า เครื่องลายครามเป็นที่นิยมของบุคคลจำนวนมากไม่ใช่น้อย ราคาสูง ต่อมาครูจึงไปรับเรียนเกี่ยวกับการปั้นดินเผาเพิ่มเติม จึงมีความสามารถทั้งการปั้นเครื่องเบญจรงค์หลากหลายแบบ การเขียนลายทั้งที่เลียนแบบของเดิมและลายใหม่ๆ ที่มีสีสันสวยงาม ครูอนุญาตให้คณะเข้าไปเยี่ยมชมการเขียนลาย ลลสี ภายในห้องโชว์เครื่องเบญจรงค์ถึงได้รู้ว่า การจะได้มาของลวดลาย และสีสันแต่ละชิ้นไม่่ง่ายเลย ยังได้เห็นเด็กชาวญี่ปุ่นที่พ่อแม่เดินทางมาสั่งเครื่องเบญจรงค์ไปใช้ที่ประเทศญี่ปุ่น ได้ฝึกการเขียนลายและลงสีด้วย

ขากลับออกมา ยังมีเวลาเหลือ และเป็นช่วง 4 โมงเย็น จึงพากันไปแวะที่ตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมาก ประกอบกับเป็นช่วงวันหยุด สองฝั่งคลองเต็มไปด้วยอาหารคาว หวาน ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ไม่ค่อยพบเห็นจากที่อื่น เช่น ทอดมันหัวปลี หมี่กรอบแบบดั้งเดิม ท่อหมกปลาหมึก กุ้งและปลาเผา ก๋วยจั๊บ ฯลฯ มีให้เลือกชมเลือกชิมมากมาย หิวนักก็นั่งริมชายคลองสั่งอาหารจากเรือขึ้นมาทานกันตรงนั้นเลย หรือขนมไทยหลากหลายชนิด น้ำตาลสดใหม่ๆ ผู้คนจึงนิยมมาเที่ยวที่นี่กันมากมาย จังหวัดสมุทรสงครามการเดินทางสะดวกสบาย และไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ประมาณ 70 กิโลเมตร หากมีเวลาลองพาครอบครัวไปพักผ่อน เยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาไทย และเที่ยวชมตลาดน้ำอัมพวากันในช่วงปิดเทอมที่จะถึงนี้ละคะ

นันทศึกษาเพื่อ พัฒนาลับคม

สื่อสาธารณะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของสาธารณชนมาก (CONNOLLY ET.AL : 2008) เมื่อพิจารณารายบุคคลเราอาจพบว่าครั้งหนึ่งในชีวิต บุคคลอาจจะได้รับอิทธิพลจากตัวละคร หรือ ตัวแสดงในรายการโทรทัศน์ ยกตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงทั้งวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ตัดผมตามสไตล์ของ RACHEL ตัวละครในโปรแกรมโทรทัศน์ FRIENDS ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อและตัวละครมีอิทธิพลอย่างมากต่อ พฤติกรรมของผู้ชม การตัดผมอย่างตัวละครในโทรทัศน์มากแค่ไหนก็ไม่สามารถทำให้ชีวิตของมนุษย์บนโลกใบนี้ดี กว่าเดิมได้

นันทศึกษามาจากคำ ENTERTAINMENT-EDUCATION หรืออาจจะย่อส่วนเป็น EDUTAINMENT ก็ เป็นที่เข้าใจกัน นันทศึกษาก็คือวิธีการที่ผู้ผลิตเสนอปัญหาทางสังคมให้ผู้ชมรับทราบ โปรแกรมนันทศึกษาใน สหรัฐอเมริกาบางโปรแกรม เช่น SESAME STREET และ THE COSLY SHOW เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางและได้ รับคะแนนว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนของเด็กและเทคนิคการเลี้ยงดูเด็กเชิงบวกของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก วิธีการอื่น เช่น NATIONAL DESIGNATED DRIVER CAMPAIGN ของมหาวิทยาลัย HARVARD ทำงานร่วมกับชุมชน HOLLYWOOD โดยเอาข้อความเกี่ยวกับสุขภาพในการขับรถสดแรกไปในรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในเวลา ที่คนดูมาก (PRIME TIME) ทำให้คนจำนวนหลายล้านคนรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการขับรถอย่างระมัดระวังและ ถูกกฎหมาย

ตัวอย่างนันทศึกษาด้านประชากรและสุขภาพการเจริญพันธุ์ มีตั้งแต่เพลงเกี่ยวกับพรหมจรรย์ จนกระทั่ง ขบวนการเทรตดูยงอนามัย ในการแข่งขันอเมริกันฟุตบอล รูปแบบละคร (DRAMA) ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ในขณะนี้มีความยาวตั้งแต่ละคร 2 ชั่วโมงจนถึงรายการระยะสั้น (MINI-SERIES) และรายการชุดระยะยาว ละคร เพื่อการพัฒนาสังคมแบบ SOAP OPERAS FOR SOCIAL CHANGE พัฒนาครั้งแรกโดยชาวเม็กซิกัน ชื่อ MIGUEL SABIDO ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในเม็กซิโกในทศวรรษที่ 1970 ตอนปลาย ซาบีโด พัฒนาการของเขาเพื่อ PRO-SOCIAL COMMUNICATION MODEL ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ การวางแผน ครอบครัว และการพัฒนาเป้าหมายทางสังคม ซาบีโด ใช้วิธีการละครโทรทัศน์ที่มีโปรแกรมติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งตัวละครของเขาวัดพัฒนาการเป็นต้นแบบของผู้ชมทำให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ชมไปในทางบวก วิธีการของซาบีโด ได้ชื่อว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูง ค่าใช้จ่ายต่ำ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม

ซาบีโดพบว่า การใช้ละครโทรทัศน์เป็นตอนๆ ติดต่อกันเป็นเวลานานได้ผลดีกว่าการใช้เอกสารหรือละครครั้งเดียว 2 ชั่วโมง เพราะละครที่เป็นชุดการแสดงติดต่อกันนานตามโปรแกรมการเปลี่ยนแปลงที่วางแผนไว้ทำให้ผู้ชมเกิดการผูกพันกันตัวละครหรือนักแสดง นั่นคือผู้ชมยินยอมให้ตัวละครเข้าไปวิวัฒนาการในความคิดและพฤติกรรมของเขาเกี่ยวกับปัญหาหรือแนวความคิดที่นำเสนอที่ละนิด และเกิดความเชื่อตามลำดับ ในการแก้ปัญหาที่นำเสนอในท้องเรื่อง

อีกประการหนึ่งโปรแกรมโทรทัศน์ที่แสดงติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม (EMOTIONAL TIES) และมีอิทธิพลต่อค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ชมมากกว่าการดูโปรแกรมวิชาการทางโทรทัศน์ (DOCUMENTARIES) ในเรื่องนี้นักจิตวิทยา STANFORD UNIVERSITY ชื่อ ALBERT BANDURA กล่าวว่า บทเรียนที่เรารู้จากคนอื่นที่เรามีจิตผูกพันเป็นบทเรียนทางทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี ดังนั้นต้นแบบหรือรูปแบบพฤติกรรมและทัศนคติของเพื่อนสนิทและของผู้ปกครองจึงมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของเด็กมาก ต่อมาก็คือต้นแบบจากสื่อสาธารณะมีความสำคัญต่อวัฒนธรรมด้านทัศนคติและพฤติกรรมเป็นอันดับ 3 วิธีการนันทศึกษาของซาบีโดไม่เพียงแต่สร้างความตระหนักให้เกิดแก่ผู้ชมจำนวนมากเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้นแต่ยังกระตุ้นให้ผู้ชมยอมรับพฤติกรรมใหม่ (ที่ไม่เคยทำมาก่อน) อีกด้วย

รายการนันทศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมรายการของซาบีโด ชื่อ COME WITH ME จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการไม่รู้หนังสือในเม็กซิโก ภายในเวลาออกอากาศไม่กี่สัปดาห์ ผู้ใหญ่ในเม็กซิโกสมัครเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในหลักสูตรอ่านออกเขียนได้เกือบ 1 ล้านคน หลังจากนั้นซาบีโดจัดทำรายการโทรทัศน์ชื่อ ACCOMPANY ME เพื่อส่งเสริมการวางแผนครอบครัวโดยเน้นการครองรักครองชีวิตอย่างราบรื่น (FAMILY HARMONY) หลังจากรายการนี้ออกอากาศ 9 เดือน สภาพประชากรของเม็กซิโกรายงานหาว่า

1. โทรศัพท์จากประชาชนถามสภาประชากรเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวเพิ่มจากเดือนละ 0 เป็น 500 ราย และกับบอกว่ารู้เรื่องนี้จากโทรทัศน์ ACCOMPANY ME
2. ชายดูยงอนามัยเพิ่ม 23 % ปีที่ผ่านมาเพิ่มเพียง 7 % เท่านั้น
3. ผู้หญิง 560,000 คนลงทะเบียนเรียนในคลินิกวางแผนครอบครัวเมื่อสองปีที่แล้วลดลง 1% ปีนี้เพิ่ม 33%

ระหว่าง ค.ศ. 1977-1980 รายการโทรทัศน์ส่งเสริมการวางแผนครอบครัวในเม็กซิโกมี 5 รายการ อัตราการขยายตัวของประชากรลดลง 34% และ ค.ศ. 1986 รางวัล UNITED NATION POPULATION PRIZE ตกเป็นของประเทศเม็กซิโกในฐานะที่มีการดูแลเรื่องประชากรดีที่สุดในโลก

ปัจจุบันซาบีโดเป็นที่ปรึกษาและครูฝึกใน POPULATION MEDIA CENTER (PMC) โดยใช้วิธีที่ซาบีโดกระทำและได้ผลดีมาแล้วใน 15 ประเทศทั่วโลก ประเทศที่กำลังพัฒนา ผู้หญิงขาดการเข้าถึงข้อมูลด้านการวางแผนครอบครัว และมีประเพณีที่สนับสนุนให้ผู้หญิงอยู่กับบ้านเลี้ยงลูก ทำให้ประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังนั้น

คนยากจนจึงเพิ่มจำนวนอย่างมากมายในแอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้และอีกหลายแห่ง ประชาชนเหล่านี้มีความเป็นอยู่อย่าง แออัด เป็นโรคขาดสารอาหาร ที่อยู่อาศัยและน้ำสะอาดไม่เพียงพอ โรค HIV/AIDS และอื่นๆ มีมาก ถ้าหากมีการสร้างตัวแบบครอบครัวขนาดเล็ก ให้อำนาจและบทบาทผู้หญิงมากขึ้น ให้ความรู้และความคิดแก่ผู้ชาย เกี่ยวกับคุณค่าของผู้หญิงในสังคม และให้สารสนเทศเกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัว การเพิ่มจำนวนประชากรที่ยากจนจะลดลงได้

โปรแกรมนันทศึกษาตามรูปแบบของซาบิโดจะเป็นทางโทรทัศน์ หรือวิทยุก็ตามเป็นวิธีการที่ให้ความสนุกสนานและสารสนเทศแก่ประชาชน เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลโดยไม่มีการบอก พวกเขาว่าให้ทำอะไร วิธีการจะเน้นการไม่บังคับ ตัดสินใจอย่างมีข้อมูล ปรับแต่ละรายการให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โปรแกรมของซาบิโดจะมีสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์โดยให้การศึกษาและทางเลือกต่างๆ และผลที่ตามมาจากการเลือกทางเลือกเหล่านั้น

กลยุทธ์การเปลี่ยนพฤติกรรมของซาบิโดได้ผลอย่างเป็นที่น่าพอใจมาแล้วทั่วโลก ในเอธิโอเปีย 63% ของคนไข้ใหม่ที่มาใช้บริการฝากครรภ์ในคลินิก 48 แห่งรายงานว่าพวกเขาารู้เรื่องนี้จาก PMC ทางโทรทัศน์ ในไนจีเลีย 33% ของคนรับบริการด้านการวางแผนครอบครัว และ 54% ของคนไข้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ตอบว่าได้รับแรงกระตุ้นจาก PMC ในวารันดา 57% ของคนไข้ด้านการวางแผนครอบครัว และ 59% ที่มาทดสอบการติดเชื้อ HIV ตอบว่าได้รับแรงกระตุ้นจาก PMC เช่นกัน ส่วนในบราซิล 60% ของผู้หญิงอายุ 18-24 ปีที่มาขอรับบริการทางสุขภาพได้รับแรงกระตุ้นจาก PMC เช่นกัน

ตัวแบบเชิงบวกที่ออกอากาศทางโทรทัศน์เป็นชุดติดต่อกันระยะยาวมีผลค่อนข้างมากในการเปลี่ยนขนาดของครอบครัวในประเทศที่กำลังพัฒนา และเปลี่ยนพฤติกรรมมารบริโภคในประเทศที่พัฒนาแล้ว รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศติดต่อกันเป็นเวลานานสามารถดึงดูดผู้ชมจำนวนมาก และมีผลกระทบต่อผู้ชมเป็นอย่างมากด้วย ในเอธิโอเปีย ค่าใช้จ่ายการออกวิทยุครั้งแรกลิ้นค่าใช้จ่ายเพียง 4 เซ็นต์อเมริกัน หรือประมาณ 15 สตางค์ ต่อผู้ฟังหนึ่งคน จึงค่อนข้างจะคุ้มค่ามาก

ผู้เขียนคิดว่า ถ้าเรามีสถานีโทรทัศน์ทางการศึกษาและสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาและสังคมโดยการนำรูปแบบของซาบิโดมาใช้ ก็น่าจะมีผลดีต่อการให้ความรู้ สร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วสถานีโทรทัศน์เช่นนี้ ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์และภาคเอกชนอาจจะวางแผนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ และเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมของโรงเรียนได้ด้วย เช่น อย่างที่ทำนอดิต รองนายกรัฐมนตรีไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม เคยพยายามทำมาแล้ว รัฐต้องการคนดีมาพัฒนาบ้านเมือง รัฐก็ต้องลงทุนสร้างคนดีให้บ้านเมือง

เอกสารอ้างอิง

CONNOLLY, SCOTT ; KATIE ELMORA AND WILLIAM RYERSON "ENTERTAINMENT-EDUCATION FOR SOCIAL CHANGE" WORLD WATCH, SEPTEMBER / OCTOBER 2008.

ความรักข้าม...ແ່ວងດິນถิ่นกำເຂດ

“ความรัก” ของคนเรามีหลายรูปแบบ มีทั้งรักพ่อแม่รักเพื่อน รักคนรัก ฯลฯ และเนื่องในเดือนกุมภาพันธ์เดือนแห่งความรักนี้ คอลัมน์ “คิดได้ไง” จึงขอนำเสนอเรื่องราวของความรักที่ยิ่งใหญ่อีกรูปแบบหนึ่ง ความรักที่มีได้รักเพียงเพื่อตนเอง แต่เป็นความรักที่คิดคำนึงถึงผู้อื่น และกว้างไกลไปจนครอบคลุมถึงพื้นป่า พื้นน้ำ พื้นดินถิ่นที่เกิด เป็นความรักที่ช่วยปลูกจิตสำนึก ถักทอหัวใจอนุรักษ์ให้ซึมซับอยู่ในดวงใจของลูกหลานและคนในชุมชน จนสามารถปกป้องพื้นน้ำพื้นป่าได้สำเร็จ มาร่วมเรียนรู้กับความรักที่ยิ่งใหญ่ของท่านผู้นี้ ความรักของ “ครูจอนี โอโตเขา” ครูภูมิปัญญาไทยรุ่น 1 ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ความรักของท่าน...ความรักในแผ่นดินถิ่นกำเนิด...

ครูจอนี ปรารถน์แห่งป่า

ครูจอนี โอโตเขา เป็นชาวไทยภูเขา เชื้อสาย “ปกากะญอ”

อาศัยอยู่ อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ท่านเกิดและเติบโตมากับป่า ทำให้มีความรักและมีวิถีชีวิตผูกพันกับป่า ป่าในสมัยนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านพืชพรรณ และสัตว์ป่า ต่อมามีการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ป่าลดน้อยลง ทั้งความเจริญทางด้านวัตถุก็ส่งผลให้ป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธารเสื่อมโทรม ซึ่งขณะนั้นทางการก็มักจะเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป่าลดลงก็เพราะชาวเขาลักลอบตัดไม้ เห็นว่าการที่มีคนไปอาศัยอยู่ในป่าอาจไปลักลอบทำลายป่า ทางทางจึงมีความพยายามให้ย้ายออกจากพื้นที่ ครูจอนีเป็นผู้นำชุมชนซึ่งแจ้งให้ทางการเข้าใจว่าชาวเขาไม่ได้เป็นผู้สร้างปัญหา คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ โดยชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวปกากะญอที่คิดว่า “ป่า” คือ “ชีวิต” วิถีชีวิตของพวกเขาที่ผูกพัน อยู่แบบพึ่งพาอาศัยป่า ไม่ได้ทำลายป่า จนทำให้ทางการยอมรับไม่ย้ายพวกเขาไปอยู่ที่อื่น และยังให้พวกเขามีส่วนร่วมในการพิทักษ์ป่า

ครูจอนีถือเป็นผู้นำคนสำคัญคนแรกๆ ในการอนุรักษ์ป่า ตั้งแต่ปี 2516 ขณะนั้นคลื่นความเจริญถาโถมเข้า

มา ซึ่งมีได้นำเพียงความเสื่อมถอยของทรัพยากรป่าไม้ ต้นน้ำลำธารเท่านั้น แต่ยังทำให้พลังทางวัฒนธรรมของชุมชนปกากะญออ่อนแอตามไปด้วย ขณะนั้นครูจอนิ ซึ่งดำรงตำแหน่ง “พ่อหลวง” (ผู้ใหญ่บ้าน) จึงได้ชักชวนผู้นำชาวเขา 12 คนเผ่าร่วมกันจัดทำแผนดูแลรักษาป่าไม้ต้นน้ำลำธาร โดยนำความรู้ผสมผสานกับความเชื่อทางวัฒนธรรมมาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างจิตอนุรักษ์ กลยุทธ์นั้นได้แก่

“การทำขวัญเด็กกับต้นไม้” - ชาวปกากะญอมีความเชื่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษว่าวิญญาณของแต่ละคนที่เกิดมา ก่อนที่จะเป็นร่างกาย จะเอาฝากไว้กับต้นไม้ก่อน เมื่อเด็กคลอดออกมา พ่อจะนำสายสะดือเด็กส่วนหนึ่งใส่กระบอกใบ้ผูกไว้กับต้นไม้ไป และต้นไม้ต้นนั้นจะเป็นต้นไม้ประจำตัวเด็กตลอดไป เมื่อผูกไว้ 3 วัน 7 วันจน สายสะดือที่ติดตัวเด็กหลุดแล้ว พ่อของเด็กจะเข้าไป ไปที่ต้นไม้ที่ผูกกระบอกใบ้ เอามือข้างที่ไม่ถนัดขว้างให้กระบอกตกลงมาเป็นการเรียกขวัญของเด็กจากต้นไม้ เมื่อกลับบ้านพ่อแม่ทำพิธีผูกข้อมือให้เด็กเป็นการเรียกขวัญกลับมาหาตัวเด็กเพราะฉะนั้นเด็กทุกคนจะมีต้นไม้ประจำตัวอยู่ เชื่อกันว่าถ้าขวัญอุดมสมบูรณ์ชีวิตก็จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วย และก็จะทำให้คนในหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข แต่หากต้นไม้ต้นนั้นถูกตัดก็หมายถึงชีวิตของคนๆนั้นก็สิ้นไป ดังนั้นชาวปกากะญอจึงช่วยกันปกปักรักษาต้นไม้ซึ่งเป็นขวัญของลูกหลาน วิธีนี้จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งในการรักษาป่าไม้ไว้

นอกจากนี้วิถีชีวิตวัฒนธรรมความเชื่อของชาวปกากะญอเองก็นับเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้เป็นกุศโลบายในการรักษาป่า เช่น ชาวปกากะญอมีความเชื่อในโลกนี้มีวิญญาณอยู่ 37 ขวัญ อยู่ในตัวคนเรา 5 ขวัญ คือ ที่กระหม่อม แขนซ้าย แขนขวา ขาซ้าย ขาขวา และอยู่กับสัตว์อีก 32 ขวัญ เช่น อยู่ในปู ปลา หอย กุ้ง กระตัง นก กระรอก ช้าง ม้า เป็นต้น ดังนั้น

ทำขวัญเด็กกับต้นไม้

เมื่อภรรยาตั้งครรภ์ พ่อของเด็กห้ามล่าสัตว์เป็นเวลา 9 เดือน เพราะก่อนที่วิญญาณจะมาเป็นคนอาจอยู่ตามสัตว์ต่างๆ ก่อน และมีความเชื่อว่าเมื่อมีคนเสียชีวิต ครอบครัวและญาติของผู้เสียชีวิตห้ามล่าสัตว์เป็นเวลา 3 เดือน เพราะเมื่อเสียชีวิตไปแล้ว ขวัญจะต้องกลับไปสถิตกับสัตว์ที่เคยเป็นมา วิญญาณจึงต้องกลับไปร่ำลาสัตว์ต่างๆ จนครบ 32 ชนิด ถ้าล่าสัตว์จะทำให้วิญญาณของผู้ตายหาขวัญไม่เจอหรือในกรณีที่วิญญาณพบสัตว์นั้นๆ และขวัญได้เข้าไปสถิตในสัตว์นั้นแล้ว การล่าสัตว์นั้นก็เหมือนเป็นการฆ่าผู้ตายที่เป็นญาติพี่น้องเราเอง วิญญาณของผู้ตายก็จะไม่สงบ

ชาวปกากะญอยังมีความเชื่อเรื่องพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น พื้นที่ที่แม่น้ำ 2 สายไหลมาบรรจบกัน เป็นพื้นที่ที่เจ้าที่เจ้าทางดูแลอยู่ ห้ามเข้า ในพื้นที่ภูเขาที่มีน้ำรอบล้อม ห้ามตัดป่าเพราะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้าป่าเจ้าเขาดูแลอยู่ พื้นที่ต้นน้ำห้ามเข้าไปใช้ประโยชน์ บริเวณที่ละอองน้ำตกกระเซ็นถึง ห้ามเข้าไปรบกวาน เพราะละอองน้ำที่กระเซ็นเปรียบเหมือนลูกธนูของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ห้ามโค่นต้นไม้ ต้นไทร ต้นตะเคียน เพราะมีนางพญาสถิตอยู่ ถ้าทำสิ่งที่ต้องห้ามจะป่วยหรือมีอันเป็นไป เป็นต้น

บวชต้นไม้ - จะเห็นได้ว่าด้วยวัฒนธรรมความเชื่อของชาวปกากะญอล้วนมุ่งไปสู่การอนุรักษ์ และการห้ามต่างๆ มักมีเหตุผลซ่อนอยู่ เช่น ห้ามรบกวานบริเวณที่ละออง

บวชป่า

น้ำตกกระเซ็นถึง นั้นเพราะบริเวณนั้นๆ มักเต็มไปด้วย แร่ธาตุ เป็นที่อยู่ของลูกปลา ลูกกุ้ง ถ้าคนเข้าไปรบกวนสัตว์ก็ อาจตายได้ ห้ามเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ต้นน้ำเพราะต้นน้ำเป็น แหล่งกำเนิดของน้ำ ถ้าคนเข้าไปรุกราน อีกหน่อยก็อาจไม่มีน้ำ กินน้ำใช้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ครูจอนเห็นว่าความเชื่อที่มี มา อาจจะไม่เพียงพอจะปกป้องรักษาป่า จึงนำความคิด “บวชต้นไม้” ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวพุทธมาผสมผสาน เป็น อีกหนึ่งกลวิธีในการอนุรักษ์ป่า โดยมีการทำพิธีอุปสมบท ต้นไม้ เมื่อทำพิธีแล้วก็นำผ้าเหลืองมาผูกไว้ว่าต้นไม้นี้ได้บวช แล้ว ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาต้นไม้เหมือนเป็น พระภิกษุ จึงไม่มีใครคิดทำลายต้นไม้ ซึ่งก็ช่วยรักษาป่าได้ ครู จอนและชาวบ้านยังช่วยกันดำเนินการบวชต้นไม้ 50 ล้านต้น เนื่องในวโรกาสปีกาญจนาภิเษก(พ.ศ .2539) อีกด้วย

การส่งเสริมอาชีพ - การมีอาชีพ มีรายได้เป็นสิ่ง สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ได้ผลในระยะยาว

ครูจอนจึงร่วมกับชาวบ้านจัดตั้งธนาคารข้าว เป็นการ นำข้าวที่ปลูกได้มารวมกันที่ธนาคาร ช่วงใดที่ครอบครัวใด เพาะปลูกไม่ได้ผล ก็สามารถมาขอยืมจากธนาคารได้ เมื่อ เพาะปลูกได้ก็นำมาคืนโดยให้เพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย การทำเช่นนี้ ทำให้ทุกครัวเรือนมีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคทั้งปี ครูยัง รวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ 100 องค์กร เพื่อ ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่ดินทำกิน จัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์ ลุ่มแม่น้ำวาง 40 หมู่บ้าน เพื่ออนุรักษ์น้ำตั้งแต่ต้นน้ำถึง

ปลายน้ำ โดยใช้การอนุรักษ์แบบองค์รวม มีการปลูกจิตสำนึกว่า ใครอยู่ตรงไหนก็ต้องช่วยกันรักษา ถ้าไม่รักษาวันข้างหน้า ก็จะไม่ใช้

นายแซว โอโตเฮ ลูกชายของครูจอนเล่าให้ฟังว่า ชาวปากะเกะแบ่งพื้นที่ทำกินออกเป็นระบบ ได้แก่ 1. ปา อนุรักษ์ - เป็นป่าที่ห้ามเข้าไปใช้เด็ดขาด เช่น ป่าต้นน้ำ 2. ปา ความเชื่อ - เป็นป่าศักดิ์สิทธิ์ที่ห้ามตัดทำลาย เช่น มีต้นไม้ที่ คนในหมู่บ้านผูกสายสะดือลูกๆ ไว้ตั้งแต่แรกเกิด ป่าซำที่ไว้ ฟังศพ ป่าที่เป็นที่บรรจบกันของแม่น้ำ ฯลฯ เป็นต้น 3. ปา ใช้สอย - เป็นป่าที่ไปหาฟืน หาไม้มาปลูกสร้างบ้านได้ แต่การ ตัดไม้ก็มีคำสอนว่าต้องไม่ตัดให้ต้นไม้ตาย ต้องให้ต้นไม้ยัง สามารถเจริญเติบโตได้ ดังมีคำสอนว่า “ตัดไม้อย่าตัดทั้งต้น เหลือให้นกพญาไฟมาเกาะ” (นกพญาไฟเป็นนกที่มีสีส้ม สวยงาม ซึ่งมักจะช่วยเผยแพร่พันธุ์พืชด้วย) และป่าใช้สอยนี้ ถือเป็นป่าที่ไว้ร่วมกันทั้งหมู่บ้าน เมื่อใช้งาน 1 ปี ต้องพักฟื้น ยาว 5 - 7 ปี เพื่อให้ต้นไม้เติบโต เรียกว่าเป็นการใช้แบบ หมุนเวียน 4. พื้นที่ทำกิน - ไว้ทำไร่ ทำนา การปลูกพืชจะ ปลูกแบบผสมผสาน 5. พื้นที่อยู่อาศัย - ไว้ปลูกสร้าง บ้านเรือน เป็นต้น

สวนคนขี้เกียจ - ฟังชื่อแล้วอาจจะงง แต่นี่คือสวนที่ ครูจอนทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นโรงเรียนสอนวิธีการปลูกพืช แบบธรรมชาติให้คนในหมู่บ้านและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ สวนคนขี้เกียจ คือการปลูกพืชแบบนำเอาเมล็ดพันธุ์ไปหยอด หรือโปรยตามดิน มีการต่อตา ต่อกิ่ง ปักชำบ้าง แล้วปล่อยให้โตตามธรรมชาติ ปลูกทั้งไม้ใช้สอย ไม้ไฟ ไม้ป่า และแบ่ง ปลูกไม้ผลไว้บางส่วน โดยไม่พรวนดิน ไม่ถอน ไม่ถาง ไม้ใช้ ยาฆ่าแมลง ไม้ใช้สารเคมี (เพราะจะทำลายชีวิตแมลง หุ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขวัญ 32 ขวัญ ที่กล่าวไว้ข้างต้น) ครูเห็นว่า ธรรมชาติต้องอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน ถ้าสิ่งหนึ่งถูกทำลาย ย่อมมีผลต่อสิ่งอื่นด้วย ในช่วงต้น ก็มีคนมองว่าทำเช่นนี้จะ ได้ผลได้อย่างไร แต่เมื่อเวลาผ่านไปสวนของครูก็เริ่มมีต้นไม้

ต่างๆ ขึ้นเองตามธรรมชาติกว่า 90 ชนิด มีผลผลิตที่สามารถนำมาบริโภคและนำไปเก็บขายได้ตลอดปี ทั้งสาลี อะโวคาโด เห็ดธรรมชาติ พลับ หวาย และยังมีสัตว์ป่ามาอาศัย ทำให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้านหายสงสัย และบางครั้งยังต้องมาพึ่งพาและเรียนรู้จากสวนคนซีเกียจแห่งนี้

กฎของหมู่บ้าน - การอนุรักษ์นอกจากจะใช้แนวทางการเชื่อวัฒนธรรมของชาวบ้านแล้ว การตั้งกฎของหมู่บ้านก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่น่าสนใจ กฎของหมู่บ้าน เช่น ห้ามตัดไม้ทำลายป่า โทษปรับไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท และดำเนินคดีตามกฎหมาย ห้ามซื้อตปลาและใช้ยาเบื่อในเขตหมู่บ้าน โทษปรับไม่ต่ำกว่า 500 บาท และดำเนินคดีตามกฎหมาย ห้ามซื้อขายของผิดกฎหมายในหมู่บ้าน มีโทษดำเนินคดีตามกฎหมาย ห้ามกระทำความผิดประเพณีในหมู่บ้าน โทษจำคุกปรับไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท เป็นต้น และถ้าทำผิดกฎของหมู่บ้าน นอกจากโดนลงโทษตามกฎหมายแล้ว ยังถูกลงโทษทางสังคม คือโดนคนในหมู่บ้านตำหนิอีกด้วย

วิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการส่วนหนึ่งที่ครูจอนีใช้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการที่จะกล่าวต่อไปนี้ นอกจากจะช่วยอนุรักษ์ป่าแล้ว ยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วย นั่นก็คือ “การให้การศึกษา”

การศึกษากับการอนุรักษ์

นอกจากครูจอนีจะคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ครูยังคำนึงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวปกากะญอด้วย เพราะความเจริญนั้น บางครั้งนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ป่าไม้ลดลงแล้ว ยังเป็นตัวบั่นทอนความวิถีชีวิต ความภาคภูมิใจ และความเป็นอัตลักษณ์ของชาวปกากะญอเองอีกด้วย เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมของชาวปกากะญอถูกกลืนหายไปมากที่สุด เพื่อให้ลูกหลานภาคภูมิใจในความเป็นชาวปกากะญอและลูกหลานสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้ในหมู่บ้าน มีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ต้องเดินทางออกไปหางานทำที่อื่น ครูจอนีจึงได้ร่วม “จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น” กับโรงเรียนในหมู่บ้าน โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้เข้าใจวิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง และวิธีปลูกฝังที่ได้ผลดีที่สุดคือให้เด็กได้สัมผัสกับของจริง เช่น ให้นักเรียนเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมโดยให้ร่วมงานประเพณีผูกข้อมือ (ประเพณีนี้ปีหนึ่งจัด 2 ครั้ง ช่วงเดือน ก.พ. และเดือน ส.ค. ถือเป็นวันครอบครัว มีการจัดเลี้ยง เหนิมฉลอง และให้ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ผูกข้อมือ อวยพรให้ลูกหลาน) เมื่อเรียนเรื่องป่า

ก็พาเข้าไปทัศนศึกษา สอนกันในป่าทั้งเรื่องต้นน้ำ ลำธาร ป่าต้นไม้อ่างๆ สัตว์ต่างๆ เช่น วิธีการสังเกตว่าป่าเป็นป่าสมบูรณ์หรือไม่ สังเกตได้จากป่าสมบูรณ์จะมี 7 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นพืชและสัตว์ จะมีไล่เดือน เห็ด รา จิ้งหรีด ชั้นที่ 2 เป็นต้นไม้เล็กๆ ที่ขึ้นคลุมดิน ชั้นที่ 3 เป็นต้นไม้พุ่มเดี่ยวๆ ชั้นที่ 4 เป็นต้นไม้ใหญ่ที่มีกิ่งก้านสาขามากมาย ชั้นที่ 5 ตะไคร้น้ำที่ขึ้นตามต้นไม้ ชั้นที่ 6 พวกกาฝาก ชั้นที่ 7 พวกไม้เถาวัลย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้นักเรียนร่วมกัน “สร้างแนวกันไฟ” ซึ่งจะทำช่วงหน้าแล้ง เพราะหน้าแล้ง ต้นไม้แห้ง อากาศร้อนอาจเกิดไฟป่าได้ง่าย จึงต้องร่วมกันทั้งหมู่บ้านช่วยกันสร้างแนวกันไฟ มีวิธีคือ กวาดใบไม้แห้งออกจากแนวทางเดิน ให้มีพื้นที่ว่างๆ หากเกิดไฟไหม้ ไฟก็จะไม่มีเชื้อไฟให้ลุกลามต่อไป เป็นต้น และยังมีการ “สืบชะตาสัตว์ป่า” (คือพื้นที่ป่าส่วนใดที่ทำพิธีสืบชะตา ก็จะห้ามไม่ให้เข้าไปตัด) “สืบชะตาสัตว์น้ำ” (คือห้ามล่าสัตว์น้ำในบริเวณที่ทำพิธีสืบชะตา หรือที่เราเรียกว่าเขตอภัยทานนั่นเอง) และสอนให้ปลูกป่าซ่อมแซมอีกด้วย

ครูจอนีให้ข้อคิดเล็กๆ และชาวบ้านเสมอว่า “คนและป่าผูกพันกัน ตั้งแต่การใช้พื้น ใช้บ้าน ใช้ที่อยู่อาศัย ผูกพันเรื่องดิน น้ำ ป่าทั้งหมด เพราะฉะนั้นทุกคนที่มาเกี่ยวข้อง แม้แต่เป็นคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่า คนรุ่นข้างหน้าหรือข้างหลัง มันก็กินน้ำเหมือนกัน อยู่ในโลกเหมือนกัน กินน้ำต้องรักษาน้ำ กินสรรพลึงรักษาสรรพลึง” และได้กล่าวให้แนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการทำงานให้ประสบความสำเร็จว่า “การจะทำงานในประสบความสำเร็จควรมีเพื่อนหรือพันธมิตร 9 ประเภท ช่วยงาน คือ 1. หูว่าง 2. มือยาว 3. หนักกว่าหิน 4. เบากว่านุ่น 5. คมกว่ามีด 6. แผลมกว่าเข็ม 7. ร้อนกว่าไฟ 8. เย็นกว่าน้ำ 9. เขียวยาว ซึ่งหมายถึง คนลักษณะต่อไปนี้

หูว่าง หมายถึง คนที่รู้จักฟังและเรียนรู้ตลอดเวลา

มือยาว หมายถึง คนที่รู้จักใช้เครื่องมือเครื่องไม้ให้เข้ากับงานที่ทำ

หนักกว่าหิน หมายถึง คนที่มีความหนักแน่น

เบากว่านุ่น หมายถึง คนที่เป็นเหมือนลม สามารถสื่อสารได้ไกล เดินทางหรือทำอะไรได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว

คมกว่ามีด หมายถึง คนที่ตัดสินใจได้อย่างเฉียบขาด

แผลมกว่าเข็ม หมายถึง คนที่มีปัญญา คิดสิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

ร้อนกว่าไฟ หมายถึง คนที่ใจกล้า

เย็นกว่าน้ำ หมายถึง คนที่นิ่ง สุขุม มีสมาธิ

เขี่ยยาว หมายถึง คนที่ทันคน ต่อรองเก่ง ไม่หลงกลใครง่าย ๆ

เมื่อสามารถรวมคนเหล่านี้มาทำงานร่วมกันแล้ว งานก็จะประสบความสำเร็จ ครูจอนิเคยได้นำหลักนี้ไปประยุกต์ใช้ในการคัดเลือกคนมาช่วยดำเนินงานบวชต้นไม้ 50 ล้านต้น

เนื่องในวโรกาสปีกัญจนภิษก ซึ่งงานก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หลายปีในการสืบสานงานอนุรักษ์ของครูจอนิ บัดนี้จิตอนุรักษ์ได้สืบสานไปรุ่นต่อรุ่น นายแซว โอโดชา ลูกชายของครูจอนิเป็นผู้หนึ่งที่สืบสานงานอนุรักษ์ต่อจากพ่อ เขากล่าวถึงงานอนุรักษ์ป่าว่า “ในฐานะที่ผมเป็นคนรุ่นหลังรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นปกากะธอมาก ได้ดูแลป่าแห่งหนึ่งในประเทศไทยสืบต่อจากบรรพชน ภูมิใจครับ” นายแซวเล่าให้ฟังว่าคำสอนที่ครูจอนิปลูกฝังอยู่เสมอมีมากมาย เขายกตัวอย่างให้ฟังบางส่วนเช่น “กินปลา ต้องรักษาป่า” “กินปลาต้องรักษาลำห้วย” “กินเขียดให้ดูแลหินผา” “ให้เก็บเมล็ดของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดไว้เพื่อวันหน้าสามารถนำมาปลูกได้ใหม่ได้” เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าทุกคำสอนเน้นให้อนุรักษ์ และทำให้เห็นว่าสรรพสิ่งล้วนเกี่ยวพัน เช่น ปลาอยู่ไม่ได้ถ้าขาดน้ำหรือน้ำเสีย ถ้าต้องการมีปลากินตลอดไปก็ต้องรักษาป่า เขียดอาศัยอยู่ที่สูง ถ้าต้องการให้มีเขียดทานตลอดก็ต้องอนุรักษ์ที่อยู่ของมันด้วย เป็นต้น

แซว ยังฝากถึงเยาวชนรุ่นหลังเรื่องการอนุรักษ์ว่า “เดี๋ยวนี้เยาวชนทุกคน ต่างได้เรียนในสถานศึกษา แต่ควรกลับมาศึกษาในชนบทหรือว่าสถานที่จริงๆ บ้าง ว่าในทางปฏิบัติมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง บรรพบุรุษได้สอนไว้ว่าสำคัญที่สุดคือ ดิน น้ำ ป่า ข้าว เรากินเราต้องรู้จักรักษา เรามีเราต้องรู้จักเก็บ เราใช้เราควรรักษาต่อไป และฝากให้คนทุกภาคช่วยกันอนุรักษ์ป่าในบ้านเกิดของตนบ้าง เพื่อจะได้มีป่าสืบทอดไปถึงลูกหลานสืบไป”

น่าดีใจที่ครูจอนิสามารถปลูกหัวใจอนุรักษ์สืบต่อให้ชาวบ้านและลูกหลาน นำภูมิใจที่ชาวปกากะธอต่างช่วยกันปกป้องและอนุรักษ์ป่าให้คงอยู่คู่ประเทศไทย ทำให้

นำครุ่นคิดว่าแล้วพวกเราทุกคนจะได้มีส่วนช่วยอนุรักษ์ป่าบ้างแล้วหรือยัง เพราะการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นั้นไม่สามารถทำได้เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน และก็น่าห่วงใยว่าถ้าเราไม่เริ่มตั้งแต่วินาทีนี้พื้นที่ที่เคยอุดมสมบูรณ์ของเรา ซึ่งบัดนี้ก็เหลืออยู่น้อยเต็มที จะยิ่งลดน้อยลงไปอีก จนในที่สุดเมื่อไม่มีป่า พวกเราที่เหลือที่จะอยู่ลำบาก ไม่ต้องดูอื่นไกล สภาพความแปรปรวนของอากาศในปัจจุบัน น้ำท่วม น้ำแล้ง ล้วนมีผลมาจากการไม่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น ทำให้ น่าสงสัยว่าสิ่งที่พวกเราเรียกว่า “ความเจริญ” นั้น โดยมากจะเน้นวัดกันที่วัตถุ สิ่งก่อสร้าง เงินทอง อัตราความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมักมองข้ามเรื่องของจิตใจ เรื่องของสิ่งแวดล้อม เรื่องของความสุข และเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน ด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน น่าคิดว่ามันคือความเจริญจริงหรือไม่ ในความคิดของผู้เขียนแล้ว ผู้หรือชุมชนที่รู้ว่าตนเป็นใคร ภูมิใจในความเป็นตัวตน ในวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของตน รู้จักใช้ รู้จักรักษา รู้คุณค่าของตน สรรพสิ่งและสิ่งแวดล้อม ดำเนินชีวิตด้วยความสุข บนรากฐานของความพอเพียง มีจิตอนุรักษ์ไม่ใช่เพื่อตนเองแต่เพื่อคนในรุ่นต่อไป รวมทั้งทุ่มเทและแบ่งปัน ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนในดีขึ้น น่าจะใกล้เคียงกับคำว่า “ความเจริญ” มากกว่า และบุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่ทำให้เกิดความเจริญที่ว่านี้ก็คือ “ครูจอนิ โอโดชา” ผู้มีอาวุธที่มีแรงผลักดันที่ยิ่งใหญ่ นั่นก็คือความรักมากมายที่ท่านมีต่อชาวปกากะธอ ต่อแผ่นดินถิ่นกำเนิดของท่านนั่นเอง

การเรียนการสอนของครูจอนิบางส่วนได้ออกอากาศในช่วง “คิดได้ไง” (สารคดี 5 นาที) ในรายการ 5 4 3 2 โหรี ผู้สนใจสามารถติดต่อขอสำเนาแบบได้ที่ **ศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษา สกศ. 02-668 7123 ต่อ 1116** และท่านสามารถติดตามชมสารคดีที่นำเสนอ นวัตกรรมการเรียนรู้ดีๆ เช่นนี้ได้ที่ **สารคดีช่วง “คิดได้ไง” 5 นาทีสุดท้ายในรายการ 5 4 3 2 โหรี ทุกวันเสาร์ เวลา 14.00 - 14.50 น. อย่าพลาดชมนะคะ**

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. ครูภูมิปัญญาไทย รุ่น 1 ภาคเหนือ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2544.

ขอขอบคุณ ข้อมูลจากครูจอนิ โอโดชา ครูภูมิปัญญาไทย รุ่น 1 และคุณแซว โอโดชา (ลูกชายครูจอนิ)

นักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน...

เพราะปีเกียจจริงหรือ?

คุณครู... “ยอพันธ์ เมื่อใครทบุงะษียนเสร็จะเก...” “บุษย นังทำอะไรอยู่” ฯลฯ ทุกห้องเรียนมีนักเรียนหลากหลายรูปแบบ มีสติปัญญาแตกต่างกัน การเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความบกพร่องทั้งทางสติปัญญาและทางร่างกาย ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2500 ซึ่งประเทศไทยริเริ่มโครงการที่แสดงถึงความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่งในกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมโครงการ

ต่อมาในปี พ.ศ.2507 จึงขยายผลไปสู่การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการตามอดกับเด็กปกติ นับจากนั้นการจัดการเรียนรู้อ่วมจึงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย กระทั่งปี พ.ศ.2520 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็กพิการว่า “เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดในโรงเรียนธรรมดาที่ได้ตามความเหมาะสม โดยมีเหตุผลสำคัญ คือ ให้เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีอยู่ในชุมชน อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ปกครอง ลดภาระการจัดตั้งโรงเรียนของรัฐบาลขึ้นมาใหม่ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนสังคมได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล หรือปรับตัวและดำรงชีวิตได้ภายใต้ข้อจำกัดของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้สังคมยอมรับและเข้าใจเด็กพิการ หรือใช้คำเรียกว่า “เด็กที่มีความบกพร่อง” “เด็กด้อยโอกาส” หรือ “เด็กที่มีลักษณะพิเศษ” ซึ่งแบ่งเป็น 8 ประเภท ประกอบด้วย 1.ความบกพร่องทางการมองเห็น 2.ความบกพร่องทางการได้ยิน 3.ความบกพร่องทางการพูด 4.ความบกพร่องทางสติปัญญา

5.ความบกพร่องทางสุขภาพร่างกาย 6.ความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 7.ความบกพร่องทางการเรียนรู้ และ 8.ความบกพร่องหรือพิการซ้ำซ้อน

การสอนเด็กเหล่านี้เหมือนกับสอนเด็กปกติทั่วไป เพราะเรียนร่วมชั้นเดียวกัน ผิดกันแต่เพียงรายละเอียดปลีกย่อย ที่ครูต้องดูแลเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรที่ใช้ยึดหลักสูตรการศึกษาของประเทศที่โรงเรียนทั่วไปใช้เป็นแกนหลัก โดยมีหลักเพื่อพิจารณาสำหรับรูปแบบการดำเนินการดังนี้ “การจัดให้เรียนร่วมในชั้นปกติ” เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกันทุกประการ “การจัดให้เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา” คล้ายกับวิธีแรก คือ เป็นการเรียนร่วมเต็มเวลา แต่มีครูพิเศษคอยช่วยเหลือ ทำหน้าที่ดูแล แนะนำ กำหนดจุดประสงค์ การเรียนการสอน และการปฏิบัติต่อเด็ก ช่วยประเมินการเรียนรู้อุปการเด็ก “การจัดให้เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเวียนสอน” จะมีทีมครูทำหน้าที่สอนเด็กในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย “การจัดให้เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการเป็นบางเวลา” ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน และอาจจัดการสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ โดยเฉพาะเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ คือการจัดรวมกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเดียวกันไว้ด้วยกันในโรงเรียนทั่วไป เมื่อเด็กที่มีความบกพร่องเหล่านี้ต้องเรียนร่วมกับเด็กปกติ

เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่าน หรือภาวะการอ่านบกพร่อง (dyslexia) หมายถึง การที่เด็กมีความยุ่งยากในการอ่าน ไม่สามารถอ่านได้ ไม่เข้าใจความหมายของอักษรที่เขียนเป็นคำ เรียกว่าตาบอดคำ (word blindness) หมายถึง ลักษณะการเรียนอ่านได้ยาก หรือปัญหาการเรียนรู้อ่าน การอ่าน ไม่ใช่เรื่องของความบกพร่องทางสติปัญญา แต่เป็นผลมาจากการทำงานของสมองใหญ่สองซีก มีความสลับซับซ้อน เด็กที่มีปัญหาเรื่องการอ่าน จะมีสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าเกณฑ์ปกติ พบว่าบุคคลสำคัญของโลกที่มีปัญหาดังกล่าว ได้แก่ โทมัส เอดิสัน อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ และเลียวนาร์โด ดา วินชี

ภาวะการอ่านบกพร่องมี 3 ลักษณะ คือ

1.ปัญหาที่เกิดจากการฟัง (auditory-linguistic type) พบว่า เด็กไม่สามารถจำแนกเสียง การเรียงลำดับเสียง และการรับรู้ชื่อของเสียงที่ได้ยิน จึงไม่สามารถเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรที่เห็นกับเสียงที่ได้ยินในคำพูดนั้นได้

2.ปัญหาที่มาจากมิติการเห็น (visual-spatial type) เป็นความบกพร่องที่ไม่สามารถจำแนกสิ่งที่เห็น การเรียงลำดับสิ่งที่เห็น การจำแนกภาพพื้นที่เห็น ตลอดจนการรับรู้ความรู้สึกของสิ่งที่มองเห็น เด็กกลุ่มนี้พูดได้ตามปกติ แต่ไม่อาจรู้มิติและการเห็นที่จำเป็นต้องใช้ในทักษะการอ่านได้

3.ปัญหาแบบผสม (mixed dyslexia) เป็นเด็กที่มีปัญหาทั้งสองด้าน คือ การฟังและการเห็น

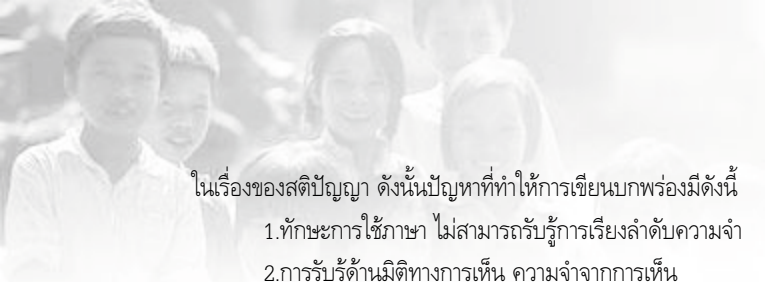
พฤติกรรมเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน (ศรียา นิยมธรรม : 155)

- 1.อ่านสลับตัวอักษร อ่านออกเสียงไม่ชัด
- 2.หลงบรรทัด อ่านตะกุกตะกัก ผิดๆ ถูกๆ
- 3.ขมวดคิ้วว่าหน้าเวลาอ่าน ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์
- 4.อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ อ่านซ้ำ อ่านย้อนกลับไปกลับมา
- 5.จับใจความเรื่องที่อ่าน หรือลำดับเรื่องที่อ่านไม่ได้

บทบาทหน้าที่ครู ถ้าพบว่ามีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเห็น ต้องใช้วิธีสอนที่อาศัยประสาทสัมผัสมาช่วย tactile-kinesthetic approach และในส่วนที่เด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการได้ยิน ต้องใช้วิธีสอนจากการใช้การเรียนรู้แบบรวมคำทั้งคำ whole word approach

เด็กที่มีปัญหาด้านการเขียน

ในเรื่องของการเขียนบกพร่อง Dysgraphia เป็นความบกพร่องทางกระบวนการเขียนเพื่อสื่อความหมาย ไม่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของสติปัญญา ดังนั้นปัญหาที่ทำให้การเขียนบกพร่องมีดังนี้

- 1.ทักษะการใช้ภาษา ไม่สามารถรับรู้การเรียงลำดับความจำ
- 2.การรับรู้ด้านมิติทางการเห็น ความจำจากการเห็น
- 3.ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพูด เช่น การเรียงลำดับการพูด

การจำคำพูด การเข้าใจคำพูด

- 4.การแสดงออกการจำแนกเสียงที่ได้ยิน
- 5.ไม่มีทักษะการอ่าน รู้คำศัพท์น้อย
- 6.ขาดทักษะการใช้ไวยากรณ์ การเรียงลำดับประโยค
- 7.มีความบกพร่อง ในการจำแนกเสียง
- 8.ความล้มพันธ์ของการใช้มือและตา การบังคับกล้ามเนื้อ

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการบกพร่องในการเขียน เมื่อเด็กได้ยินเสียงจึงไม่สามารถเขียนเป็นตัวหนังสือ และมักสับสนตัวอักษรที่มีความคล้ายคลึงกัน มักสะกดผิด เขียนตกๆ หล่นๆ หรือเพิ่มตัวอักษรเข้าไปอีก และพบว่าเด็กบางคนเขียนได้เร็วแต่เลินเล่อ เขียนผิดๆ ถูกๆ หรือบางกรณีเขียนช้า อย่างระมัดระวัง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ตัวอักษรสวยงามได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เด็กมีความยุ่งยากในการเขียนหนังสือ จึงไม่อยากเรียน ในบางกรณีที่มีเวลาจำกัด จึงไม่สามารถทำงานได้เสร็จทันเวลา

พฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะการเขียนบกพร่อง

1.มีความยุ่งยากในการลอกข้อความ	5.เรียงลำดับอักษรผิดในคำต่างๆ สะกดคำผิด
2.เขียนหนังสือไม่อยู่บนบรรทัดเดียวกัน ตัวหนังสือโย้ไปโย้มา	6.เขียนตัวหนังสือกลับด้าน
3.ตัวหนังสือลายมืออ่านยาก มีขนาดและรูปร่างไม่เท่ากัน	7.เขียนไม่ได้ใจความเขียนวกไปวนมา
4.ไม่มีการเว้นวรรคตอนและช่องไฟ เขียนติดกันจนเกินไป	

บทบาทและหน้าที่ครู

ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา โดยศึกษาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ควรวินิจฉัยให้ถูกต้องในแต่ละเรื่อง แล้วจึงให้การช่วยเหลือแต่ละด้านไป เด็กควรได้รับการเอาใจใส่ดูแล การเสริมแรงให้กำลังใจตลอดจนการรับรู้สิ่งที่ดี เกี่ยวกับตนเอง จะเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จของเด็ก

ยุทธศาสตร์การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตน การที่ครูจะใช้วิธีสอนนักเรียนทุกคนให้เหมือนกันหมด ทำให้เด็กบางคนไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร เด็กคนใดที่เรียนไม่ดีเท่าที่ควร หรือเรียนได้ต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริง ล้วนเป็นเด็กที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ครูที่สามารถสอนชั้นเรียนร่วมได้ดีนั้น ควรมีความสามารถในการจัดการชั้นเรียน การปฏิบัติต่อเด็ก การมอบงานให้เด็กทำ

วิธีการจัดชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ

- 1.ครูควรวางแผนการสอนล่วงหน้า โดยการมอบหมายงานให้เด็กทำอย่างดี ไม่ควรปล่อยให้เด็กให้มีความว่าง เพราะถ้ามีเวลว่างเด็กจะไม่อยู่นิ่ง อาจลุกจากที่นั่ง หรือคุยกัน ทำให้คุณชั้นเรียนยาก
- 2.ควรให้เด็กมีใจจดจ่ออยู่กับงานที่ถูกมอบหมาย งานควรเป็นระยะเวลาสั้นๆ ไม่ควรนานเกินไป การเปลี่ยนกิจกรรมควรเปลี่ยนในเวลาสั้นๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขาดระเบียบวินัยของเด็ก
- 3.ในกรณีที่เด็กขาดระเบียบ ครูไม่จำเป็นต้องลงโทษเด็ก หรือไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการอื่น
- 4.ครูควรใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวกกับเด็กเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ดี และถ้าเด็กตอบผิดไม่ควรตำหนิเด็ก ควรให้คำแนะนำว่าคำตอบที่ถูกควรเป็นอย่างไร จะทำให้เด็กมีกำลังใจที่จะเรียน
- 5.การมอบหมายงานให้เด็กทำ ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหมดทุกคนควรมอบหมายงานให้ตามความสามารถของเด็ก แต่ละคนซึ่งเป็นงานที่เด็กสามารถทำได้

เด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้

เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มนี้มีภาวะปัญญาอ่อนขนาดเล็กน้อย ระดับเรียนได้ มีระดับ IQ ระหว่าง 50-70 สาเหตุอาจมาจากความรุนแรงของโรค เด็กกลุ่มนี้ ในวัยก่อนเรียนจะแยกไม่ออกว่ามีความผิดปกติ เมื่อเข้าโรงเรียนแล้วจึงพบว่า ผลการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน และมีพัฒนาการสูงสุดในวัยผู้ใหญ่จะเท่ากับเด็กอายุ 7-10 ขวบ ทั้งยังมีความยากลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม องค์กรอนามัยโลก พบว่า กลุ่มปัญญาอ่อนระดับเรียนได้ มีจำนวนถึงร้อยละ 75 ของจำนวน บุคคลปัญญาอ่อนทั้งหมด

เด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้ มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งต้องมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาทุกฝ่าย ปัญหาพฤติกรรมพอสรุปได้ดังนี้

1. มีอารมณ์รุนแรง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้
2. มีนิสัยก้าวร้าว ทำร้ายผู้อื่นและทำลายสิ่งของต่างๆ
3. มีอาการซึมเศร้า หรือบางครั้งอาจชักจนไม่อยู่นิ่ง ชอบเดิน และหยิบฉวยสิ่งของ
4. ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่เชื่อฟัง และเข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้
5. ความสนใจในการเรียนรู้มีน้อย ดูเหมือนว่าไม่สนใจการเรียน ทำให้การเรียนไม่ได้ผล

ความสามารถของเด็กกลุ่มนี้จะเรียนได้ถึงชั้นสูงสุดระดับประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงระดับความสามารถและต้องใช้หลักสูตรการศึกษาพิเศษ การที่เด็กได้เรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในโรงเรียนเดียวกันทำให้เขาได้เรียนรู้การเข้าสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีความสุข จากปัญหาทางพฤติกรรมทำให้มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ให้กับเด็กจึงจำเป็นต้องใช้หลักการสอนที่พิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไป ดังนี้

1. ไม่ควรสอนเนื้อหาในบทเรียนมากเกินไป ควรสอนซ้ำๆ ให้สม่ำเสมอ เท่ากับเป็นการย้ำ โดยการใช้คำพูดง่ายๆ ประโยคสั้นๆ แต่ต้องมีวิธีการไม่ทำให้การเรียนน่าเบื่อ เพื่อเป็นการฝึกการจำ
2. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของชีวิตจริงที่สามารถปฏิบัติได้
3. เนื่องจากความสนใจจะเป็นช่วงระยะสั้นๆ จึงควรใช้เวลาให้เหมาะสมและควรใช้สื่อประกอบการสอน โดยต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการของเด็ก
4. ควรมีการเสริมแรง เพื่อเป็นการให้กำลังใจเมื่อเด็กประสบผลสำเร็จ อาจให้เป็นรางวัล คำชมเชย หรือแสดงอาการชื่นชมยินดีต่างๆ
5. ควรสังเกตพฤติกรรม และบันทึกความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล เป็นระยะๆ
6. ควรร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ยังคงมีปัญหาของเด็กอีกมากมายในห้องเรียน การมองจากลักษณะภายนอก ครูไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าเด็กคนใดมีปัญหาการเรียนรู้ และจะสรุปไปว่าเด็กขี้เกียจ ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจเรียนรู้ ถ้าครูได้แต่สอนอย่างเดียวไม่เอาใจใส่เด็ก ไม่ศึกษาพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล เพราะพฤติกรรมบางอย่างยากต่อการสังเกต ครูไม่ควรคิดว่าเด็กทุกคนมีความรู้ความสามารถเหมือนกันหมด มีความรู้สึกนึกคิดค่านองเดียวกัน ครูจึงสอนนักเรียนเหมือนกันหมด เด็กบางคนอาจจะไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร เมื่อถูกละเลยนานๆ เข้าปัญหาต่างๆ จะทับถมมากขึ้นจนยากต่อการแก้ไข

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวิชาการ. เอกสารเรื่องปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ : โรงพยาบาลราชานุกูล กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ม.ป.ป.
- ดารณี ธนะภูมิ. เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ 25-27 กรกฎาคม 2527 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. 2527.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. การศึกษาพิเศษ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์. อันดับ 4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : สนพ. พัฒนาการศึกษา. 2546.
- ศรียา นิยมธรรม. ปัญหายากทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : พราณการพิมพ์. 2541.

ภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญคือมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) โดยถือว่างานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถาบัน และหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา คือการส่งเสริมวิชาการ ดังนั้นการบริหารงานทุกอย่างในสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นการบริหารเพื่อทำให้งานวิชาการก้าวหน้าและพัฒนามากขึ้น มหาวิทยาลัยเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มีสภาพเป็นนิติบุคคล การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ส่งเสริมวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง แบ่งเบาภารกิจในด้านการจัดการศึกษาของรัฐ กระจายโอกาสและความเสมอภาคไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ทั้งนี้ต้องจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล(Effectiveness) สูงสุด กล่าวคือผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ (Quality) สามารถออกไปรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรือง

* จันทร์ศรภ์ ภูติอริยวัฒน์ (ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551)

แต่ขณะนี้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาด้านประสิทธิผลทางวิชาการ และยิ่งต้องยกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2542 : 60-61) เพราะสถาบันอุดมศึกษาอ่อนแอทั้งการบริหารบุคคล และการบริหารวิชาการ (จรัส สุวรรณเวลา, 2540: 37-39) และปัญหาอื่นๆ เช่น ผลผลิตคนไม่ทันต่อการพัฒนาประเทศและความก้าวหน้าทางวิชาการโลก จากที่กล่าวมาตำแหน่งผู้บริหารที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป คือ คณบดี (ศักดิ์ไทย สุรภิจวรร, 2535: 5) ทั้งนี้เนื่องจากคณบดีจะต้องรับผิดชอบในหลายด้าน เช่น การกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางวิชาการ สนับสนุนประสานงานทางวิชาการ แก้ปัญหาวิกฤติที่เกิดขึ้นในสถาบันเพื่อให้งานวิชาการดำเนินต่อไปได้ รวมถึงเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายทางวิชาการ ตลอดจนกลยุทธ์ในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางวิชาการ (Magrath, 1970: 21-24 ; Davis, 1970 : 41)

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) สร้างสมการจำแนกประเภทประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณบดีเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ 305 คน ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีคณะวิชา และอาจารย์ประจำคณะวิชาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 15 สถาบัน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ 5 คน ประกอบด้วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และคณบดี ผู้แทน 4 กลุ่มสาขาวิชาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) สำหรับเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และเครื่องมือที่นักวิชาการได้สร้างไว้แล้ว เครื่องมือเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัย สร้างแนวคำถามจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในส่วนของกรณีศึกษาข้อมูลนั้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาพรวมอยู่ในระดับสูง น่าจะเป็นผลมาจากคณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้นำคณะวิชาต่อการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ประกอบกับคณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีองค์ประกอบภาวะผู้นำที่เอื้อต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ส่งผลให้สามารถตอบสนองนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 และแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว พ.ศ. 2533-2559

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำคนเบดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง โดยรวมและตามคุณลักษณะทางภูมิหลัง สรุปลงโดยสังเขปได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านภูมิหลังของคนเบด พบว่า 1) **อายุ**ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนในกลุ่มคนเบดที่มีตำแหน่งทางวิชาการร้อยละ 63 ($R^2 = .63$) แสดงว่าอายุของคนเบดสามารถ พยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เพราะอายุสามารถบ่งชี้ระดับความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนทักษะอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 2) **วุฒิการศึกษา**ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ มหาวิทยาลัยเอกชนในกลุ่มคนเบดที่มีตำแหน่งทางวิชาการร้อยละ 60 ($R^2 = .60$) และมีประสบการณ์ในการบริหาร มากร้อยละ 56 ($R^2 = .56$) ผู้บริหารที่มีวุฒิมหาบัณฑิตใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะพัฒนาคณะวิชาให้ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อำนาจความรู้ทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับ รัก ศรัทธา และให้ความร่วมมือ มีผลทำให้การบริหาร จัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น 3) **ประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษาของรัฐ** ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของคนเบดโดยรวมร้อยละ 61 ($R^2 = .61$) กลุ่มคนเบดที่มีวุฒิมหาบัณฑิตปานกลาง และมีประสบการณ์ในการบริหารน้อยร้อยละ 60 ($R^2 = .60$) และร้อยละ 67 ($R^2 = .67$) เพราะประสบการณ์ในการ สอนจะทำให้เข้าใจธรรมชาติ จุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียน มีจิตวิทยาในการสอนและจิตวิญญาณความเป็นครูสูง สามารถจูงใจให้นักศึกษามีพฤติกรรมเรียนที่ดี ใช้เวลาในการเรียนมากขึ้น และ 4) **ประสบการณ์ในการบริหาร** ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคนเบดโดยรวม ร้อยละ 64 ($R^2 = .64$) และกลุ่มคนเบดภูมิหลังอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนเบดที่เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชามาก่อน มีค่าพยากรณ์สูงสุดคือร้อยละ 80 ($R^2 = .80$) เพราะประสบการณ์ในการบริหารของคนเบดเกิดจากเรียนรู้ที่สะสมมาเป็นเวลานานจึงสำคัญต่อการเพิ่มความละเอียด รอบคอบ กล้าตัดสินใจในเรื่องที่ถูกต้องทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความสำเร็จในการบริหาร วิชาการ

องค์ประกอบด้านพฤติกรรมผู้นำของคนเบด ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำของคนเบดส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกลุ่มคนเบดที่มีวุฒิมหาบัณฑิตปานกลางร้อยละ 69 ($R^2 = .69$) และกลุ่มคนเบดที่มีตำแหน่งทางวิชาการร้อยละ 57 ($R^2 = .57$) แสดงว่า วุฒิมหาบัณฑิตมีความสำคัญต่อการ แสดงออกของพฤติกรรมผู้นำของคนเบด และผลการวิจัยยังพบว่าคนเบดที่มีพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งกิจสัมพันธ์และ มุ่งมิตรสัมพันธ์

องค์ประกอบด้านสภาพการณ์ในคณะวิชา พบว่า อำนาจในตำแหน่งของคนเบดส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของคนเบด โดยรวมร้อยละ 63 ($R^2 = .63$) มีวุฒิมหาบัณฑิตปานกลางและ มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยร้อยละ 67 ($R^2 = .67$) และ ร้อยละ 69 ($R^2 = .69$) ตามลำดับ แสดงว่าคนเบดจะสามารถ บริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจใน ตำแหน่ง (Power Position) เพราะเป็นสิ่งที่คู่กับองค์ ประกอบภาวะผู้นำ สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ผู้นำที่ปราศจาก อำนาจที่จะมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาของเขาอำนาจ

ที่จะให้รางวัล และลงโทษก็จะเป็นผู้นำที่ไม่ดี” (Leweis, 1991:1;cited in Dessler,1982:394) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่ดีที่สุดของคณบดี ควรมีทั้งอำนาจในหน้าที่ จากหน่วยงาน และอำนาจส่วนตัว

องค์ประกอบด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่า 1) **วุฒิภาวะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา** ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนของคณบดีกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการบริหาร มากร้อยละ (R²= .76) แสดงว่า วุฒิภาวะและความ พร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาในคณะวิชาส่งผลต่อ

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาก นั่นคือความสอดคล้องใน คุณลักษณะของผู้นำและผู้ตามจะร่วมกันสนับสนุนการบริหารงานให้ก้าวสู่สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ 2) **บรรยากาศการสื่อสารในคณะวิชา** ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กลุ่มคณบดีโดยรวม ร้อยละ 49 (R² = .49) และกลุ่มคณบดีเกือบทุกลักษณะทางภูมิหลัง นั่นคือบรรยากาศการสื่อสารที่ดีทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดี และ 3) **เครือข่ายความร่วมมือและการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก** ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กลุ่มคณบดีโดยรวมร้อยละ 60 (R²=.60) และกลุ่มคณบดีเกือบทุกคุณลักษณะทางภูมิหลัง เนื่องจากคณบดี มหาวิทยาลัยเอกชน นอกจากต้องรับผิดชอบความสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพแล้วยังต้อง พัฒนาการบริหารงานวิชาการ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านตลาด เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม การจัดการ ศึกษาจะประสบความสำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการจึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (McCorkle and Others,1982 ; Amenu - Tekaa,1988 : 1626-A)

3. จากสมการจำแนกประเภท (Discriminant Analysis) พบว่าบรรยากาศการสื่อสารในคณะวิชาเป็น ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด (2.185) ในการจำแนกกลุ่มคณบดีที่มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Likert cited in Lunenburg and Ornstien (1996:32) ความว่องไวการที่มี ประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการทำงานเป็นที่ร่วมกัน มีการตัดสินใจผ่านกระบวนการในทุกระดับการประสานงาน และ การสื่อสารของในองค์กรสามารถทำได้โดยคล่องตัว

4. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น สอดคล้องกันในบางส่วนของประเด็นการให้ความสำคัญด้านประสบการณ์ในการบริหาร และการมีตำแหน่งทาง วิชาการของคณบดีกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ก็มีความเห็นสอดคล้องกัน ว่าการฝึกอบรมหรือการพัฒนาวุฒิภาวะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นแนวทางสำคัญในองค์ประกอบ ภาวะผู้นำที่สามารถเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กล่าวโดยสรุปประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ในระดับสูง โดยอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนและการบริหาร พฤติกรรมผู้นำของคณบดี อำนาจในตำแหน่งของคณบดี

วุฒิภาวะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา บรรยากาศการสื่อสารในคณะวิชา เครือข่ายความร่วมมือและการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และพบว่าบรรยากาศการสื่อสารในคณะวิชาเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการจำแนกประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของกลุ่มคณบดี อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมและพัฒนาวุฒิภาวะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นแนวทางสำคัญในองค์ประกอบภาวะผู้นำของคณบดีต่อการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ:

1. ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและการคัดเลือกคณบดีควรพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นในการคัดเลือก หรือสรรหาคณบดีให้เหมาะสม โดยเฉพาะในประเด็น วุฒิ การศึกษาระดับสูง ตำแหน่งทางวิชาการ และประสบการณ์ในการบริหาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางภูมิหลังที่สำคัญต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดี
2. คณบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรได้รับพัฒนาให้สามารถใช้พฤติกรรมผู้นำทั้งแบบมุ่งมิตรสัมพันธ์ และมุ่งกิจสัมพันธ์ การใช้อำนาจในตำแหน่งให้เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิหลังและสถานการณ์ ตลอดจนปรับปรุงบรรยากาศการสื่อสารขององค์กรให้เป็นสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการนำกลุ่มด้วยความราบรื่น ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการสร้าง รักษา ขยายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก องค์กร เพื่อการเท่าทันสิ่งแวดล้อมให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ผู้บริหารระดับสูงควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีระบบจูงใจที่ดี เพราะการมีคณาจารย์ที่มีวุฒิภาวะและความพร้อมในการปฏิบัติงาน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนให้คณบดีสามารถบริหารงานวิชาการ บรรลุเป้าหมาย ตอบสนองภารกิจแห่งสถาบันการศึกษาชั้นสูงได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

เกียรติจักร กุศล. 2543. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะความเป็นผู้นำของคณบดี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกศล ศรีทอง. 2543. คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

งามเม็ญ พันธุ์ดี. 2545. บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รายงานการศึกษา เรื่อง “เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3

**โรงเรียนนครนายกวิทยาคมที่มีต่อการใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงงาน สร้างองค์ความรู้
ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาระงานประติษฐ์”**

ความสำคัญของปัญหา

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยี สารสนเทศ จากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากลมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คุ่มค่า และมีศีลธรรม คุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

ได้อย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตามการเรียนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นรายวิชาที่ต้องใช้สมาธิในการเรียน และฝึกทักษะการปฏิบัติทำงานด้วยตนเอง จึงเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และนักเรียนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ได้สังเกตพบว่า นักเรียน อ้างว่า หาอุปกรณ์ไม่ได้ ที่บ้านไม่มี เป็นสาเหตุทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี นอกจากนี้จะพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เนื่องจากถือว่าเป็นวิชาที่ไม่ได้ใช้เพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมนำมาซึ่งกระบวนการรับรู้ที่มีประสิทธิผล

และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า กระบวนการเรียนรู้จะต้องอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ปฏิบัติโครงการ เพื่อสร้างองค์ความรู้และเจตคติที่ดีต่องานประดิษฐ์ โดยปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเป็นเรื่องราว มาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ ครูผู้สอนศึกษาผังมโนทัศน์ของกลุ่มสาระที่ต้องการจัดการเรียนการสอน รวบรวมเรียบเรียงหัวข้อสาระจากผังมโนทัศน์ และหลักสูตรแกนกลาง เพิ่มเติมสาระที่ต้องการตามจุดประสงค์ของการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มสร้างโครงการประดิษฐ์
2. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มประเมินตนเอง
3. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้
4. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินการทำงานกลุ่ม
5. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยรายบุคคล
6. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยกลุ่ม
7. เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อหลักสูตรงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงการประดิษฐ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โปรแกรมวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม จังหวัดนครนายก

จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้ศึกษาวิจัยสอนชั้นนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงการประดิษฐ์ จำนวน 40 ชั่วโมง
- 2.2 แบบสอบถามสำหรับการประเมินการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างโครงการงาน
- 2.3 แบบสอบถามสำหรับการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยรายบุคคลและโดยกลุ่ม
- 2.4 แบบสอบถามสำหรับการประเมินการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินตนเอง
- 2.5 แบบสอบถามสำหรับการประเมินการทำงานกลุ่มโดยการใช้กระบวนการกลุ่มสร้างโครงการปฏิบัติ
- 2.6 แบบสอบถามสำหรับการประเมินการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินการแสวงหาความรู้
- 2.7 แบบสอบถามสำหรับการประเมินหลักสูตรงานประดิษฐ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงการงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 4 ระยะอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสร้างองค์ความรู้ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์เบื้องต้น เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน กระบวนการเรียนรู้และทักษะที่ได้รับ เพื่อสะท้อนถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในวิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาของหลักสูตรสาระงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติโครงการ แล้วนำข้อมูลมาจัดทำตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แล้วดำเนินการสำรวจ หาแนวทางในการจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมและวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา กับการใช้กระบวนการกลุ่ม

ระยะที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความ สอดคล้องของเนื้อหา กับการใช้กระบวนการกลุ่มผลการ สำรองผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการสร้างโครงการประดิษฐ์ มาสร้างหลักสูตรสาระงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

สร้างองค์ความรู้และเจตคติที่ดีต่องานประดิษฐ์

ระยะที่ 4 ทดลองใช้หลักสูตรสาระงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มสร้างองค์ความรู้ และเจตคติที่ดีต่องานประดิษฐ์ และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกต การตอบแบบสอบถามในการจัดการเรียนการสอน และความพึงพอใจในการเรียน

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย มีดังนี้

1.ศึกษาสภาพการณ์เบื้องต้นโดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

2.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างโครงงาน สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

4.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินตนเอง สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

5.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

6.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินการทำงานกลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

7.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยรายบุคคล สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

8.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยกลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

($\alpha = 0.01$)

9.วิเคราะห์ ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถาม ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อหลักสูตรงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติงานโครงงาน สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ pair t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

ผลการวิจัย

1.เจตคติของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างโครงงานประดิษฐ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการประเมินสูงกว่าก่อนประเมิน แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างโครงงานประดิษฐ์เจตคติของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินตนเอง ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันเฉพาะด้านทักษะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% สำหรับการประเมินด้านนิสัยการทำงาน ทักษะการเรียนรู้รวมทั้งกรณีสรุปรวมทุกหัวเรื่องที่ประเมิน ไม่พบความแตกต่างทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการใช้กระบวนการกลุ่มว่าสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้

2.เจตคติของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการประเมินทั้งกรณีสรุปรวมทุกองค์ความรู้หรือแยกสรุปในแต่ละเนื้อหา สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งกรณีสรุปรวมทุกองค์ความรู้ที่ประเมิน หรือแยกสรุปในแต่ละเนื้อหาที่ประเมิน แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้

3.เจตคติของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานกลุ่มก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการประเมินทั้งกรณีสรุปรวมทุกองค์ความรู้หรือแยกสรุปในแต่ละเนื้อหาสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานกลุ่ม โดยเห็นด้วยกับการร่วมกันวางแผนมากที่สุดเจตคติของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานกลุ่มในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยรายบุคคลต่อ

การใช้กระบวนการกลุ่มกับงานประดิษฐ์ ในการทำงานร่วมกันก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการประเมินทั้งกรณีสรุปองค์ความรู้ และแยกสรุปในแต่ละเนื้อหาสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีความเห็นว่าพฤติกรรมของตนเองดีขึ้นหลังจากใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะเห็นด้วยอย่างมากว่าทำให้การมีสัมพันธภาพดีขึ้น

4.เจตคติของนักเรียนในการประเมินพฤติกรรมของกลุ่ม ต่อการใช้กระบวนการกลุ่มกับงานประดิษฐ์ก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการประเมินทั้งกรณีสรุปองค์ความรู้ หรือแยกสรุปในแต่ละเนื้อหาสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติโครงการ และเห็นว่าพฤติกรรมของกลุ่มดีขึ้นหลังจากใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะเห็นด้วยว่าทำให้การมีสัมพันธภาพและการแสดงความคิดเห็นดีขึ้น

5.เจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรงานประดิษฐ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติงานโครงการประดิษฐ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลัง

การประเมินทั้งกรณีสรุปองค์ความรู้ หรือแยกสรุปในแต่ละเนื้อหาสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจหลักสูตรงานประดิษฐ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติงานโครงการ โดยเฉพาะทักษะกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1.ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่มในการปฏิบัติโครงการประดิษฐ์ สามารถสร้างองค์ความรู้ให้นักเรียน และทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่องานประดิษฐ์ โดยดูจากแบบสอบถามพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างโครงการ นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางสังคม มีการแสวงหาความรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มด้วยการวางแผนศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้และมีการนำเสนอข้อค้นพบ การวิเคราะห์และอภิปราย ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม เน้นร่วมกันวางแผน ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การแสดงความคิดเห็น และการยอมรับข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมาก ที่ครูจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้บทบาทของทั้งครูและนักเรียนเปลี่ยนไป ครูจะกลายเป็นผู้อำนวยการความสะดวก คอยช่วยเหลือในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน นักเรียนเปลี่ยนจากการนั่งฟังอย่างเดียวเป็น

การแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำมาถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่ม นักเรียนเป็นทั้งผู้เรียนและผู้สอน เป็นการปลูกฝังความกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล

2. ผลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนในการประเมินพฤติกรรมการของนักเรียนโดยรายบุคคล และการประเมินพฤติกรรมการของนักเรียนโดยกลุ่ม พบว่านักเรียนเห็นว่าพฤติกรรมการของตนดีขึ้น หลังจากใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกันโดยมีการเข้าร่วมกิจกรรม มีความรับผิดชอบ มีการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะทำให้การมีสัมพันธภาพดีขึ้น ซึ่งหากนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานในอนาคตแล้ว ย่อมก่อให้เกิดสังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ผลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนต่อหลักสูตรสาระงานประดิษฐ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติ โครงงานประดิษฐ์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจหลักสูตรสาระงานประดิษฐ์ ที่ใช้กระบวนการกลุ่มปฏิบัติงานโครงงานประดิษฐ์ โดยนักเรียนสามารถบอกความหมาย ความสำคัญ และประเภทของงานประดิษฐ์ นักเรียนสามารถจัดทำแฟ้มสะสมผลงานประดิษฐ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตชิ้นงาน นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ทักษะกระบวนการกลุ่มสร้างองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม การจัดทำโครงงานประดิษฐ์ การออกแบบงานประดิษฐ์ และการออกแบบงานบรรจุผลิตภัณฑ์การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยเฉพาะทักษะกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำหรับครูผู้สอนที่มีความสนใจวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม สิ่งสำคัญคือ ครูผู้สอนต้องสามารถมองภาพรวมของกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดอย่างเป็นระบบได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผิดพลาด โดยจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ตามที่กำหนดในแผนการสอนให้พร้อมใช้งาน เตรียมอำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนและหลังการเรียน

2. ครูผู้สอนควรวางแผนแต่ละกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันคิดวางแผนและสร้างโครงงานอย่างอิสระ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เพียงพอ รวมทั้งสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด ครูสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ตามเกณฑ์ของแต่ละตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่กำหนด

3. ครูผู้สอนสามารถพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่มในการสร้างโครงงาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการนำสื่อเทคโนโลยีในการเสนอปัญหาและการเผชิญปัญหา เช่น วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเสริมการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ห้องเรียนควรจัดให้เป็นตามธรรมชาติ อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนจนเกินไป แสงสว่างเพียงพอ ที่นั่งสะดวกต่อการทำงานกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). ฝังมโนทัศน์ และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2517). การใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนหน่วยวันสำคัญของชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพมหานคร.: วิทยานิพนธ์.
- นันทนา เทพบริรักษ์. (2519). ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์หน่วยพลังงานโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมดา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.

“...ในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นต้องแก้ไข
อย่าทิ้งไว้ให้พอกพูนลุกลามจนแก้ยาก ขอให้ทุกคนระลึกว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข
ถ้าแก้คนเดียวไม่ได้ก็ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ หลากๆ คน หลากๆ ทาง
ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13 กรกฎาคม 2533

เบญจรงค์ทรงคุณค่า งานศิลป์การเรียนรู้

นายวิรัตน์ ปันสุวรรณ
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การทำเครื่องเบญจรงค์)

ประวัติ

นายวิรัตน์ ปิ่นสุวรรณ ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การทำเครื่องเบญจรงค์) เกิดเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2470 อายุ 81 ปี เดิมเป็นคนจังหวัดสุพรรณบุรี จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสูงสุมาลัยวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี รับราชการเป็นข้าราชการครูประมาณ 6 ปี

จุดเริ่มต้น

ครูวิรัตน์เริ่มสนใจศึกษาและหาหนังสืออ่านเกี่ยวกับประวัติของของเก่า สีลันของเครื่องเบญจรงค์ และของบางชิ้นที่ซำรดักหัง พร้อมกับหาวิธีและเทคนิคต่างๆ มาซ่อมแซมจนเหมือนเดิม ในขณะเดียวกันได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องการผสมสีให้เหมือนของเก่ามากที่สุด ต่อเติมลงสีในรายละเอียดของลวดลายที่ขาดหาย ฝึกเขียนลายครามโบราณเพื่อนำไปบูรณะซ่อมแซม ซึ่งทุกขั้นตอนต้องตั้งใจทำงานให้สุดความสามารถ ทำให้ดี ต้องอาศัยเวลา ความเพียรพยายามอย่างมากจนเกิดความชำนาญเพิ่มขึ้น ตามวันเวลาที่ผ่านไปหลายปี สามารถทำสินค้าขึ้นใหม่เลียนแบบลวดลายของเก่าได้เหมือนจริงและสวยงาม

พ.ศ.2520 ครูวิรัตน์ได้ไปเรียนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา และเขียนลายร่วมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ศูนย์วิจัยเครื่องปั้นดินเผาของกรมวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้นำข้อมูลใหม่ๆ มาพัฒนาสินค้า จากนั้นกลับมาตั้งโรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผาขึ้น เมื่อ 30 ปีก่อนเพื่อผลิตถ้วย ชาม จาน ชุดน้ำชา ชุดกาแฟ โถชนิดต่างๆ

องค์ความรู้

ครูวิรัตน์ กล่าวถึง “สี” เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานแต่ละชิ้นออกมาสวยงาม การคิดค้นกรรมวิธีที่ดัดแปลงการนำสีวิทยาศาสตร์มาเขียน โดยผสมน้ำวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ประเภทอียิปต์ที่ผสมกับสีแล้วทำการซ่อม

เครื่องเบญจรงค์ก็ให้เหมือนสีที่ผ่านการเผาแบบโบราณด้วยกรรมวิธีเฉพาะตัว เริ่มตั้งแต่กรรมวิธีการผลิตสี ขึ้นลายสี การลงลายให้เหมือนแบบโบราณได้เป็นผลสำเร็จ พัฒนาการใช้สีที่ลงเนื้อสีสูง ทำให้เกิดมิติที่สวยงามน่าทึ่ง คิดค้นการใช้ สีน้ำทองเปอร์เซนต์สูง ทำให้เกิดแสงเงาที่วิจิตรตระการตาเป็นงานศิลปะที่ล้ำค่า ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่เทคนิคการผสมสี อย่างไร จึงจะเผาให้ออกมาแล้วมีสีสันทันดูแล้วสวยงามสมบูรณ์แบบอย่างที่ต้องการ สีไม่ผิตเพี้ยนไป ครูวิรัตน์ยืนยันว่าการเลียนแบบสีโบราณเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก ซึ่งครูได้ใช้เวลาในการลองผิดลองถูกในการผสมสีเพื่อหาคำตอบนี้ มาไม่ต่ำกว่า 4 ปี

ความหลังของเครื่องกระเบื้อง เบญจรงค์อยู่ที่งานนั้นต้องประณีต ต้องเนียบ วาดลายด้วยมือ และยังเป็นลายโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยาต้องพิถีพิถันให้มากขึ้น งานทุกชิ้นต้องมีคุณภาพ คนที่ลงมือทำทุกคนต้องมีใจรักในงานศิลปะ งานศิลปะนั้นเมื่อสมาธิเกิดขึ้นกับผู้สร้างสรรค์ผลงาน ความเพลิดเพลินและความสุขจะตามมา การเขียนการวาด จะต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างราบรื่น

ถ้างานชิ้นเล็กอย่างถ้วยน้ำชา ช่างต้องใช้เวลาเขียนลายและลงสีประมาณ 3 วัน จากนั้นนำเข้าเตาเผาในความ ร้อนสูงอีก 5 ชั่วโมง บางชิ้นที่มีความต่อเนื่องของลายยาก ยิ่งต้องใช้เวลามากกว่านี้ ถ้างานชิ้นใหญ่ขึ้นต้องใช้เวลามากขึ้น บางชิ้นเป็นอาทิตย์ บางชิ้นเป็นเดือน ราคาจะแพงขึ้นตาม กว่าจะเสร็จแต่ละชิ้นใช้เวลาเป็นวัน

ลวดลายของเครื่องกระเบื้องเบญจรงค์ จะเน้น ลายโบราณสมัยอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น อาทิ ลายเทพนม นรสิงห์ ข้าวหลามตัด ลายบัวเจ็ดสี ลายกุหลาบ

พุ่มข้าวบิณฑ์ ลายก้านแย่ง ลายต่อดอก ลายกุหลาบหนามทอง ลายก้านขด และลายดอกกรัก ส่วนลายนกไม้ พญาสุนทร เป็นงานสมัยรัตนโกสินทร์จะไม่ค่อยได้เห็นบ่อยนัก นอกจากนี้ยังได้คิดค้นลายสมาธิสัมพันธ์ทำให้ เเบบจรงค์มีความงดงามมากขึ้น

วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้

ครูวิรัตน์เป็นวิทยากรที่ได้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยี ให้เยาวชนเหล่านั้นได้มีอาชีพในการทำเครื่องเบญจรงค์ และให้กับกลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังได้ส่งบุตรไปเผยแพร่ความรู้ทั้งในและต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สเปน บรูไน อินเดีย ออสเตรเลีย สิงคโปร์

เพื่อให้คนท้องถิ่นได้มีงานทำมีรายได้ ทุกวันนี้จะมีหนุ่ม-สาวเป็นคนในท้องถิ่นที่อำเภออัมพวาได้เข้ามาทำงานศึกษาเล่าเรียน และคนที่เข้ามาเรียนจะต้องมีใจรักเป็นทุน แต่ละคนที่ลงมือทำต่างได้รับองค์ความรู้ในเรื่องของการทำเบญจรงค์ ทั้งการวาดเส้น ขึ้นลาย หรือแม้กระทั่งลงสี นับว่าเป็นการเรียนรู้ในแบบที่ต้องใช้สมาธิ และความอดทนต่อการทำงานอย่างสูงในการฝึกหัดเขียนลาย เพื่อให้ผลงานนั้นทรงคุณค่าของความเป็นศิลปะอย่างงดงาม

เศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อเราทำงานได้สักอย่าง ขอให้ตั้งใจทำจริง ทำให้ดี สุดความสามารถ เมื่องานเสร็จ ตัวของเราจะเกิดความคิดเกิดขึ้นในดวงจิต เมื่อของใดชำรุดเสียหายเราก็พยายามซ่อมทำให้ดีสวย เราจะชื่นใจ

สำหรับครอบครัวต้องร่วมด้วยช่วยกันทำงาน การ
ที่เราเกิดมาเป็นคน วันหนึ่งมี 24 ชั่วโมง เราต้องพยายาม
เห็นคุณค่า ความสำคัญ ขอให้ทุกคนทำงานให้มาก อย่า
ย่อท้อ อดทน อย่าเห็นแก่ความสุขสบาย ขอให้เราเข้าใจ
ในงาน ให้ถึงแก่นแท้ในงานที่เราทำ จะทำให้เราประสบความสำเร็จด้วยกัน

บนพื้นที่ 8 ไร่ บ้านปิ่นสุวรรณ เบญจรงค์
ครูวิรัตน์ได้ปลูกบ้านเรือนไทยไว้สำหรับจัดแสดงเครื่อง
เบญจรงค์ที่ใช้ในสมัยต่างๆ ให้กับผู้ที่สนใจทั่วไปได้
เข้ามาศึกษา และเยี่ยมชมเครื่องเบญจรงค์ในยุคต่างๆ
ถ้าท่านใดสนใจทราบข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อได้ที่ เลขที่ 32/1 ม.7 ต.บางช้าง

อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม โทร. 034751322 , 034725278 บ้านเบญจรงค์เปิดบริการทุกวันจันทร์ - วันเสาร์ ตั้งแต่
เวลา 08.00 - 17.00 น.

การที่ครูวิรัตน์ ปิ่นสุวรรณ เป็นบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม (เครื่องเบญจรงค์) เป็น
ผู้นุรักษ์ สร้างสรรค์ และสืบสานเครื่องเบญจรงค์มาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์ สามารถนำไปเผยแพร่สอน
ถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์แก่สังคมและชุมชน จึงได้รับ
การยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 ประจำปี พ.ศ.2548
เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม
อัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

เก็บตกภาพข่าว

รศ. ธงทอง จันทรางศุ เลขาธิการสภาการศึกษา

เยี่ยมชมการจัดการศึกษาระดับต้นออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 18-20 กุมภาพันธ์ 2552

- โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก จ.มุกดาหาร
- โรงเรียนบ้านน้ำเที่ยงวันครู 2501 จ.มุกดาหาร
- โรงเรียนกุดลิงวิทยาคม จ.กาฬสินธุ์
- โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จ.ร้อยเอ็ด
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1

เป้าหมายของการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย ในทศวรรษที่ ๒ ของการปฏิรูปการศึกษา

เด็ก คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม
ครู เป็นผู้ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง รักการสอน
และเป็นต้นแบบที่ดีของเด็ก